د خالق او مخلوق

ترمنځ دواسطی پېژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پیشتو ترجمه

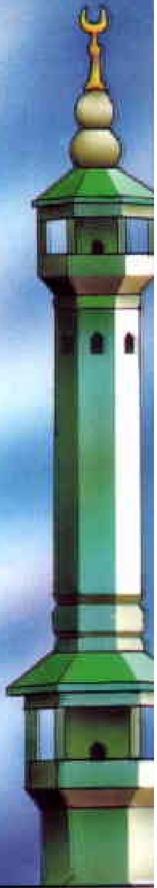

Pustu 28

Kingdom of Saudi Arabia
The Cooperative Office For Call And Guidance To Communities at Um Al-Hammam
Under the Supervision of the ministry of Islamic Affairs Endowment Guidance & Propagation
Tel. 4826466 / 4884496 Fax 4827489 - P.O. Box 31021 Riyadh 11497

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

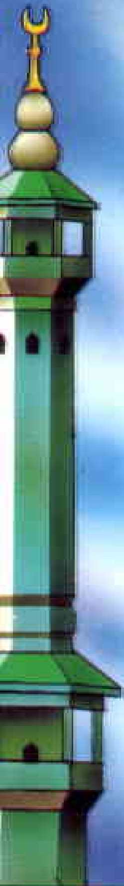

الواسطة
بين الخالق والمخلوق

تأليف

شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

(بلغة البشتو)

المملكة العربية السعودية

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بأم الحما

تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرش

ت: ٤٨٢٦٤٦٦/ ٤٨٨٤٤٩٦ فاكس ٤٨٢٧٤٨٩ - ص.ب ٣١٠٢١ الرياض ٤٩٧

بشتو

٢٨

(c) ketabton.com: The Digital Library

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ ۗ آللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ

«سورة النمل: ٥٩»

دخالق او مخلوق

ترمنځ دواسطې پېژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پښتو ترجمه

مؤلف: شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

«٦٦١ - ٧٢٨هـ ق»

ژباړن: قاضي محمد شعيب «صافى»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ⓒ المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد بحائل ، ١٤١٨هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

ابن باز ، عبد العزيز بن عبدالله

الواسطة بين الخالق والمخلوق .ـ حائل .

٩٦ ص ؛ ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

(النص بلغة البشتو)

١- العقيدة الاسلامية   ٢- الايمان (الاسلام)   أ- العنوان

ديوي ٢٤٠   ١٨ / ١٨٦٥

رقم الايداع ١٨٦٥ / ١٨

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

دكتاب نوم : دخالق او مخلوق ترمنځ دواسطې پېژندل

مؤلف : شيخ الاسلام احمد بن عبد الحليم بن عبد السلام ابن تيميه رح ٦٦١ - ٧٢٨ هق

ژباړن : قاضي محمد شعيب (صافي)

ناشر : مكتبة الامام محمد بن اسماعيل البخاري جهانګيرآباد نمبر ٣ شيخ وله پشاور پاكستان .

دچاپ نېټه ٤/ جمادى الثاني ١٤١٥ هق

دچاپ شمېر (١٠٠٠) ټوكه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

د موضوع سرلیک (عنوان) | مخ

د ژباړن سریزه — الف
د مصنف لنډه پیژندنه — ع
د خپرونکی سریزه — ۱
د الله (ج) او بندګانو ترمنځ د واسطی معنی — ۱۸
چاچی قرآن ولوستلو او عمل یې ورباندې وکړ.... — ۲۰
رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو رسولو په برخه کښې واسطې دي — ۲۴
غیر مشروع واسطه — ۲۹
فرښتو او انبیاوُ سره د تکلیف لری کولو وا ك نشته — ۳۱
په الوهیت سره د فرښتو او انبیاوُ نیول کفر دی — ۳۳
علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یې یوازې د اسلام.... — ۳۵
د خلقو او پاچایانو ترمنځ واسطې په دری ډوله دي — ۳۹
شفاعت د الله پاك د اذن پوری اړه لری — ۴۳
د ادنی په حق کښې د اعلی له طرفه دعا غوښتل او دغه راز بالعکس — ۵۳
دواړه مشروع طریقې دی.
دعا داعی او مدعوٌ له دواړو ته ګټه رسوی — ۵۷
په الله باندی توکل او یوازې د الله تعالی څخه ویره او امید ساتل د
توحید څخه عبارت دی. — ۶۶
هغه اشیاچی الله پیدا کړی دی انکار تری نشی کیدای. — ۷۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

دَ ژباړن سریزه

نحمده و نصلی علی رسوله الکریم، اما بعد:

دا ښکاره او یقیني خبره ده چې د انسان د خلقت او پیدایښت څخه اصلي مقصد هم دا دی چې دی به د الله تعالیٰ عبادت او بندګي کوي، او د سورة ذاریات دغه مبارک ایت (وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ) د دې مدعیٰ د ثبوت یو څرګند دلیل دی، ځکه په دغه مبارک آیت کښې الله تعالیٰ فرمایلي دي: او نه دي پیدا کړي ما پیریان او انسانان مګر د دې لپاره مې پیدا کړي دي چه ځما عبادت وکړي. او انسان هله د کمال مرتبې ته رسیږي چې د الله تعالیٰ په عبادت او بندګۍ کښې د الله پاک د حکمونو مطابق په سمې او حقیقي معنیٰ سره عبد جوړ شي.

همدارنګه په دې کښې هم شک نشته چې انسان یو معزز او مکرم مخلوق دی. او لکه چې الله پاک فرمایي: (وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ..... الایه (۱)

---

(۱) اسراء: (۷۰)

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځمکه کښې د نورو مخلوقاتو په نسبت سره په جسمي او معنوي لحاظ د نورو صفتونو لرونکی او د زياتو ځانګړتياوو څښتن دی، چې په دغو ټولو ځانګړتياوو او صفتونو کښې يې بيا عقل د پام وړ امتيازي صفت دی چې الله (ج) په ده باندې د هغې پېرزو نه کړې ده.

اما بيا هم انسان د عقل او نورو خصوصياتو په لرلو سره نشي کولای چې د الله پاک د بندګۍ او عبادت اقسام او همدارنګه د عبادت کولو کيفيت او طريقه وپېژني او بيا په هاغه طريقه باندې د خپل خالق په وړاندې په عبادت کولو باندې مشغول شي، او عبادت يې د الله تعالی د رضا حاصلولو سبب وګرځي، او بالاخره بيا هغو — جنتونو ته د ننوتلو جوګه شي د کوم وعده چې الله پاک د نيکانو او مطيعو بندګانو سره کړې ده.

پس د همدغه ضرورت له مخې الله پاک انبياء عليهم السلام را ولېږل، ترڅو د وحې په رڼا کښې انسانانو ته لار ښوونه وکړي او همدوی په دنيا کښې د هدايت حاصلولو په برخه کښې د يواځني

= او يقيناً عزت ورکړی دی مونږ
اولاد د آدم (ع) ته او سواره کړي دي مونږ د دوی لره په وچه
او دريا باب کښې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرجع په توګه سره و پیژندل شي.

د اسلامي امت ستر لارښود محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم په ټولو انبیاوو کښي اخرني او غوره پیغمبر دی او کوم کتاب چي په ده باندي نازل شوی دی هغه د ټولو اسماني کتابونو په نسبت جامع او اکمل دی، او شریعت یی کامل او مکمل دی.

پس په دغه کامل او مکمل شریعت کښي خلقو ته د دي موقع نه ده ورکړل شوي چي د وی په شرعي امورو کښي د شرعي اصل څخه پرته، د عقل او فاسد قیاس څخه کار واخلي. ولي متاسفانه بیا هم یو زیات شمیر خلق د وسیلي متعلق په دي عقیده دي چي الله پاک ته د ذواتو فاضلو واسطه کول یو ضروري او لازمي امر دی! د وی په دي برخه کښي د خپل ناقص عقل او فاسد قیاس څخه کار اخلي او وایي:

دلته په دنیا کښي د حکومتونو تعامل او طرز العمل داسي دی چي کله والیانو، وزیرانو او نورو دولتي مشرانو ته غوښتنلیکونه یعني عرائض د واسطو د سفارش نه پرته د عارضینو له خوا نیغ په نیغه وړاندي شي، نو بیا کله داسي وي چي هغه هیڅ د مسؤل مقام د پام لاندي راځي نه، او کله

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې دي چې د عارض په کمته په کښې کوم مثبت او اغیزمن اجراءات صورت نه نیسي، د غه راز دوئ وايي: کله چې څوك واسطه و نه لري نو صدراعظم، رئیس جمهور او پاچاته یې په یواځې ځان ورتلل که ناشونې نه وي نو دزیاتو مشکلاتو څخه خالي هم نه وي.

همدارنګه دوی وايي: کله چې یوسړی صدراعظم، رئیس جمهور او یا پاچاته دوالیانو او یا وزیرانو په واسطه سره خپله عریضه او غوښتنلیك ور ورسانډي کړي نو ذکر شوي دولتي مسؤلین بیاد خپلو والیانو او وزیرانو په خاطرسره د دغه سړي عریضې او غوښتنلیك ته نسبةً زیات اهمیت ورکوي.

دوئ د خپلو دغو خود ساخته مقدمو په تعقیب وايي: عوام الناس یعنې عادي خلق په دې خاطرچې ګناه کاران دي نو د حاجتونو د پوره کولو اود خپلو ستونزو او مشکلاتو د رفع کولو په برخه کښې ورله په کار دي چې ذوات فاضله، یعنې اولیایې کرام او نیکان بنده ګان واسطه کاندې چې د الله پاك دربارته یې غوښتنې ورسانډي کړي.

دوئ بیاد همدغه اتکل او مزخرف اعتقاد پربنیاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اولیایي کرامو او نیکانو بندګانو قبرو نو او مزارونو ته ور د دوی او د غیر مشروع اعمالو او اقوالو مرتکب کړي.

د (الواسطة بين الحق والخلق) په نوم رساله چې پښتو ژباړه (ترجمه) یې ستاسې په وړاندې قرار لري، د اسلامي دعوت د یو ځلکښ، مبارز او مجاهد شخصیت شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله لخوا د دغه ډول واسطې نیولو د څرنګوالي یعنې مشروعیت او عدم مشروعیت په برخه کښې د قرآن کریم او نبوي احادیثو په رڼا کښې په ډېره مدلله توګه سره لیکل شوې ده، او د دغه مسئلې د وضاحت او روښانه کولو په لړ کښې یوه ډېره قیمتي او ارزښت ناکه رساله ده، او لکه چې محمود مهمند وایي: ددې وړ ده چې په طلاؤ سره ولیکل شي او په اسلامي ټولنه کښې د عمل او عقیدې د اصلاح په باب د استفادې وړ وګرځي، که لوستونکې د مطالعې په مهال څېله کینه او تعصب شا ته وغورځوي نو حتما به ورته دا خبره مبالغه نه ښکاري حق او حقیقت ثابت او معلوم شي.

ګرانو لوستونکو! ځکه ښې لدې چې د نوموړې رسالې په ژباړه باندې پیل کوم لازمه ګڼم چې لومړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې ته د کتاب مؤلف شیخ الاسلام ابن تیمیه رح په لنډ ډول سره دومره پېژندنه او بیا مو د یو څه وخت لپاره د څېړونکي په سریزه (مقدمه) کښې چې په خپله ذات کښې یوه ارزښتناکه او ګټوره لیکنه ده مشغول وساتم، او دا په دې خاطر چې په آینده کې په مینه او رغبت سره خپلې مطالعې ته د کتاب تر پایه پورې ادامه ورکړئ.

په پای کښې ستاسو توجه دې ټکي ته اړوم چې د څېړونکي سریزه له دې امله چې اوږده وه نو جلا شمېره ورته ورنه کړل شوه او د شیخ د خپلې لیکنې سره یې تسلسل په نظر کښې ونیول شو چې په دې ترتیب سره تر (۱۷) مخه پورې سریزه ده او بیا د (۱۸) مخ څخه زموږ د ترجمې منتخب کتاب شروع کېږي.

پس دا دې زه د وعدې مطابق په لومړي مقصد پیل کوم او د الله تعالی څخه سوال کوم چې موږ او ټولو مسلمانانو ته په صراط مستقیم باندې چې د منعوم علیهم غیر المغضوب علیهم ولا الضالین لارښوده تللو توفیق راکړي.

وصلی الله تعالی علی محمد و آله وصحبه اجمعین

قاضي محمد شعیب. کنړ افغانستان.

۸/۳/۱۴۱۵ هـ ق.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَمُصنف لنډه پېژندنه

د ده نوم شیخ الاسلام تقي الدین ابو العباس احمد ابن عبد الحلیم بن عبد السلام بن عبد الله بن الخضر بن محمد بن تیمیّة الحراني الدمشقي دی.

تیمیّة د ده نیابي نوم وچې اصلاً د ده د جد اعلی (محمد) مور وه او په خپله زمانه کښې یوه داسې عالمه، واعظه او تقوی داره ښځه وه، چې په خپل قبیل او سیمه کښې یې په علم، پوهه، ذکاوت او تقوی کښې ساری نه درلوده او بیا دغې د اولاد په سلسله کښې تیمیه د دغه چاپیاره تخلص وګرځیدلو چې دغې سره یې په علم او ذکاوت کښې مشابهت او ورته والی درلوده.

شیخ الاسلام ابن تیمیه رح په ۶۶۱ هـ ق کال کښې د ربیع الاول د میاشتې په (۱۰) نیټه د حران په ښار کښې زیږیدلی دی، او کله چې تاتاري یرغلګرو فوځونو په ۶۶۷ هـ ق کال کښې په حران باندې یرغل وکړ نو شیخ د شپږ (۶) و کلونو په عمر وچې والد صاحب یې رې او د کورنۍ نورو غړي د ځان سره واخستل، او دمشق ته مهاجر شول؛ د ده په دمشق کښې خپلې زده کړې ته چې په حران کښې یې پیل کړې وه ادامه ورکړه، او

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لنډه موده کښې یې خپل تحصیلات پای ته ورسول.
څرنګه چې نوموړي د لوړ استعداد، قوي حافظې او اعلی زکاوت څښتن ؤ، نو له دې کبله د خپل تحصیل په دوران کښې د هر فن په زده کړه کښې د ټولو هم زده اندیوالانو، او ملګرو په نسبت سره ممتاز حیثیت او مقام درلوده، دده به خپل درس په داسې توګه حافظې ته سپارلو چې کله به ترینه کوم ملګري او یا استاذ پوښتنه وکړه نو ده به ورته خپل ټول درس په داسې ترتیب سره تیر که لکه څنګه چې به یې استاذ درس ورکړی ؤ، همدا وجه وه چې ټولو استاذانو به یې ستاینه او صفت کاوه او ملګرو به یې د ده د خدائ ورکړي استعداد په برخه کښې حسد مشروعه یعنې غبطه درلوده.
شیخ الاسلام ابن تیمیه رح د هغو ربښتنوا و واقعي علماؤ او مجاهدینو له جملې څخه دی چې د دعوت الی الحق په میدان کښې یې په ژبه، قلم او توره سره د جهاد وظیفه ترسره کړیده، او خپل مسؤلیت یې د خپل وس مطابق په پوره ایمان دارۍ او خلوص سره رفع کړی دی.

د دعوت بنیادي مقصد یې د شرک او بدعاتو رد د الله تعالی وحدانیت او یووالی ته د خلقو رابلل، او په اسلامي ټولنه کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سنتو او طریقو معمول گرځول وُ، او په دغه لاره کښې دی د الله پاک نه پرته د بل چا څخه نه ویریده او نه یې ورله پروا ساتله.

ابن تیمیه رح د اسلام په تاریخ کښې د دعوت او جهاد په لاره کښې هغه ځلانده ځیره ده چې خپل ټول عمر یې د علم په تحصیل، تدریس، تالیف، او د دین څخه د دفاع، او د اسلام د دښمنانو په مقابل کښې په قتال او جګړو کښې تیر کړی دی، او په دغه برخه کښې یې داسې ستونزې او کړاوونه گاللي دي چې تاریخ به یې تر قیامته هیر نکړي.

دی په خپل عمر کښې ډیر بیساره علمي ځواک خاوند وُ، الله پاک ورته په خپله مهرباني سره داسې علم او پوهه ورکړې وه چې د عقل خاوندان ورته حیران پاتې وُ.

حافظ عمر بن علي البزار لیکلي دي چې یوه ورځ دی د دې حدیث متعلق (لَعَنَ اللّٰهُ الْمُحَلِّلَ وَالْمُحَلَّلَ لَهُ) و پوښتل شو، نو ده په دې اړه داسې مفصل بحث وکړ چې یو لوی ټوک کتاب ترینه جوړ شو.

ده دا هم لیکلي دي چې د تعجب وړ خبره لا دا ده چې شیخ یو زیات شمیر لوی او کوچني کتابونه په زندان کښې په داسې حال کښې تصنیف کړي دي چې د مطالعې لپاره ورسره هیڅ کتاب موجود نه وُ، او بیا هم ده له یاده څخه په خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

تالیفاتو کښې ټول هغه څه ذکر کړي دي کوم ته چې ضرورت وي، د مثال په توګه احادیث، آثار، د علماؤ اقوال د محدثینو او مؤلفینو او د دې د تالیفاتو نومونه یې په تفصیل سره بیان کړي او لیکلي دي.

د غه راز د ټولو هغو کتابونو نومونه په کوم کښې چې د غه احادیث، آثار او د علماؤ او محدثینو اقوال ذکر دي، په فصل او باب سره په ګوته کړي دي، او چې کله د غه تصانیف د څیړونکو لخوا د مطالعې لاندې نیول شوي دي نو الحمد لله غلطي په کښې منډل شوې نه ده.

امام ذهبي لیکلي دي چې شیخ الاسلام ابن تیمیه لکه څنګه چې د صحابه وُ او تابعینو دا را وُ او مسلکونو په باب کافي معلومات او اګاهي درلوده، د غه راز یې د ځلورو مشهورو مذهبونو متعلق هم داسې مطالعه لرله چې کله به ترینه په کومه مسأله کښې پوښتنه وشوه نو ده به ورته په دغه مسئله کښې د ځلورو واړه مذاهبو اقوال په تفصیل سره مدلل بیان کړل.

ذهبي دا هم لیکلي دي چې ده د قرآن او سنت په استناد سره په ډیرو مسائلو کښې داسې فتوا ګاني ورکړي دي چې هغه په ځلورو مذاهبو کښې وجود نه لري. دغه ټول دلیل دی چې نوموړي هیڅ کله د کوم معین او تاکلي مذهب پر اساس فتوی نه ده ورکړې بلکښې د هغه دلیل پر بنیاد یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکم کړی دی چی د ده په نزد "صحیح" سیتی ثابت شوی دی. ذهبی وایی په دی برخه کښی د ده مقصد د رسول الله صلی الله علیه وسلم سنت او د سلف صالحینو طریقه ژوندی کول او رواجول ؤ.

علامه کمال الدین ابن زملکانی ویلی دی :

کله چی به د ده (شیخ الاسلام ابن تیمیة) نه د علم په یو فن کښی سوال وشو او ده به په بحث شروع وکړه ، نو آوریدونکی او لیدونکی به داسی گمان کاوه چی گنی دی د دی فن څخه پرته په بل فن باندی نه پوهیږی او داسی به گڼله چی بل هیڅوک د ده په شان په دی فن کښی معلومات نه لری.

د شیخ د علمی مجلس د حاضرینو جملی څخه د ابن الدوری په نوم یو عالم وایی : د شیخ څخه یوه ورځ یو یهودی په شعر سره چی (۸) آته بیتونه جوړیدل د قدر په باره کښی پوښتنه وکړه ، پس شیخ لږ شیبه سکوت اختیار که او بیا یی په لیکنه باندی شروع وکړه ، مونږ داسی گمان کاوه چی گنی په نثر سره به یی ځواب نوشته کوی ، ولی ده چی کله لږ وخت روسته حاضرینو ته ځواب آوروالو نو ومولیدل چی تقریبا (۱۸۴) بیتونه یی د سوال د اشعارو د بحر او قافیی مطابق لیکلی ؤ او د ټولو علومو او فنونو رعایت پکښی په کامله توگه شوی ؤ.

د شیخ الاسلام ابن تیمیة د مناقبو د لیکونکو د جملی څخه حافظ عمر بن علی البزار متوفی ۷۴۹ ﻫ په خپل تالیف "الاعلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

العلیة فی مناقب ابن تیمیة» کښی لیکلی دی: شیخ به د رسول الله صلی الله علیه وسلم ذکر او یادونه د صلی الله علیه وسلم څخه پرته بیخی نه کوله او څه ادی په الله ج باندی قسم دی چی ما د رسول الله صلی الله علیه وسلم د تعظیم، درناوی او اتباع په برخه کښی د ده څخه زیات بل څوک نه دی لیدلی، ځکه چی کله به په یوه مسئله کښی کوم حدیث موجود و او دی به په دی پوه شو چی دا بل حدیث په ذریعه سره نه دی نسخه شوی، نو هغه حدیث به یی معمول بها گرځولو او د هغه حدیث په تقاضا به یی فیصله او فتوه صادره وله او د نورو خلکو تا تو څه به یی د بل هیڅ چا قول ته که هر څوک به و د کوم التفات نه کاوه.

شیخ د تالیف او تصنیف په ساحه کښی خاص او ځانگړی مهارت درلوده. او همدغه وجه ده چی تالیفات یی و اړه او غټ د مورخینو او حفاظو په قول سره د یو زر ۱۰۰۰ څخه زیات حساب شوی دی.

حافظ ابن قیم، حافظ ابن کثیر، حافظ ابن قدامه، او حافظ ابن ذهبی د ده مشهور د شاگردان دی، او د دغه پر دل علمی شخصیتو نور د زل او جامعی ته وړاندی کول د ده د علمی پیاوړتیا د جوت ه ونی په برخه کښی یو څرگند دلیل دی.

حافظ ابن کثیر په البدایه والنهایه، کښی لیکلی دی چی شیخ الاسلام ابن تیمیة د (۷۲۸) ه کال د ذی القعدی د میاشتی په (۲۰) نیټه د دوشنبی د شپی سحر مهال یعنی د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبا صادق د راختلو په وخت په زندان کښې ځنګله روح خپل حقیقي مالک ته په داسې حال کښې وسپارله چې په زندان کښې یې دننه قرآن کریم آتیا [۸۰] ځله ختم کړی وُ، او په یو آتیایم [۸۱] وار سره د سورة قمر اخرني آیاتو (إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ مُقْتَدِرٍ) ته رسیدلی وُ چې بیا د سورة رحمٰن د اول څخه متباقي قرآن مجید دوه مشهورو شیخانو: عبدالله بن المجد او عبدالله الزرعي الضریر چې شیخ رحمه الله به د دوی قرأت پیرخوښولو په همدغه ورځ ده ته د غسل ورکولو څخه مخکښې ختم کړ.

څنو مورخینو لیکلي دي چې د شیخ په جنازه کښې (۱۵) زره ښځې او د (۶۰ نه تر ۳۰۰) زره پورې نارینه حاضر وو، او حافظ عمر بن علي البزار لیکلي دي چې د ده د جنازې د حاضرینو څخه یو ټولګي په دې خبره اتفاق لري چې په شیخ باندې د جنازې د لمونځ کونکو تعداد د پنځه سوو زره (۵۰۰) څخه زیات وُ او تاریخ پوهان وایي چې د احمد بن حنبلؒ د جنازې، څخه روسته دا دویمه جنازه وه چې په دومره لوی شمیر کښې لمونځ کونکي پکښې راجمع شوي وُ.

ابن کثیر وایي: د شیخ د مخلصینو د جملې څخه یو کس چې کله په جنازه کښې د دومره زیاته ګڼه ګونه ولیدله نو په اوچت اواز سره یې او ویل: هکذا تکون جنائز

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهل السنة یعنی د رسول الله صلی الله علیه وسلم د سنتو د پیروانو جنازی همدغسی وی ! .

او د سید المرسلین، خاتم النبیین محمد صلی الله علیه وسلم د پیروی پر اساس یی په ژوند کښی هم سرمایه صرف علم ؤ او د مرګ نه یی روسته هم یوازی علم په میراث سره پریښود ځکه رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایی علماء د انبیاؤ وارثان دی، او انبیاؤ د درهم او دینار په میراث سره نه دی پریښی بلکښی معنوی علم په میراث سره پریښی دی .

الله پاک دی په ده باندی د رحمتونو ورښتی اوجنت الفردوس دی ور له نصیب وګرځوی . آمین

(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د شیرونکی سریزه

ان الحمد لله نحمده و نستعینه و نستغفره و نعوذ بالله من شرور انفسنا، و من سیّئات اعمالنا من یهده الله فلا مضل له، و من یضلل فلا هادی له و اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له و اشهد انّ محمّداً عبده و رسوله۔

امّا بعد: د الله تعالی او مخلوق، یعنی د الله پاک او بندګانو ترمینځ د واسطې مسئله یقیناً چې ډیره «خطرناکه» خطره مهمه او درنه موضوع ده خو افسوس چې اکثره مسلمانان ترینه غافل او ناخبره دي۔ او د همدغه غفلت نتیجه ده چې نن دغه اَوْهَام پرستئ او بې لارئ ته بوتلي او د مسلمانانو ذلت، شکست او سپکاوی وینو او ګورو یې او د هغه نصرت او تائید ځنې د کوم وعده چې الله پاک له مونږ سره د شریعت په پیروئ او په الله تعالی باندې د توکل کولو په صورت کښې کړې وه محروم او بې برخې یو، الله تعالی په خپل مبارک کتاب قرآن کریم کښې فرمایلي دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ.) (۱)

«او حق دی په مونږ باندې نصرت د مؤمنانو»
همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ)(۲)

که چرې مدد وکړئ تاسې د الله د دين سره نومدد به وکړي الله له تاسی سره او ثابت او ټينګ به کړي قدمونه ستاسو» د غه رنګ فرمایی:

(وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ.)(۳)

او خاص ده لره دي عزت او غلبه او پيغمبر د ده لره دی او مؤمنانو لره دی». همدارنګه یی فرمایلي دي

(وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ)(۴)

او تاسو غالب یئ که چرې یئ تاسو پوره ایمان والا.»

اوس د غه نصرت چیرته دی، دغه عزت چیرته دی، او د مسلمانانو دغه بر تري او غلبه چیرته ده؟!

د حق او خلق یعنی د الله تعالیٰ او بندګانو ترمینځ د واسطې پیژندلو په برخه کښی خلق دري ډلې شوي دي:

(۱) يوه ډله هغه څوك دي چی هغوئ رسول الله صلی الله علیه وسلم د شریعت د تعلیم او ښوونې په

---

(۱) سورة الروم: ۴۷ - (۲) سورة محمد: ۷ - (۳) منافقون: ۸
سورة آل عمران: ۱۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

برخه کښې د یواځنۍ واسطې په توګه نه منی .

دې دیوې (خلقو) پوچې دعوې په وجه د غه شریعت یواځې د عوامو لپاره خاص کړی، او د علم الظاهر په نوم سره یې مسمیٰ کړې دې، او د ځینو عباداتو په برخه کښې، په ځینو او هامو او خرافاتو باندې استناد کوي، چې د وی یې علم باطن بولی او د «کشف» په نوم سره یې یاد وی، او په حقیقت کښې ځینې بل څه نه دی صرف دروغ، ابلیسي وسوسې او شیطاني واسطې دی چې د اسلام د اصولو او بنسټونو څخه مخالفې دی...

دوئ د د غه مزخرفې عقیدې د روا جولو لپاره ځینې آوازونه داسې اوچتوي: «حدثني قلبي عن ربي»!! یعنی زړه می راته د ځینې رب څخه خبر راکړې دې!!

دوئ په دې لړ کښې د ځینو علماؤ پورې ټوکې کوم چې د شریعت پیروان دي، ټوکې او مسخرې کوي او وایی: د دې ځینې مړ علم د مړی څخه حاصل کړی دی، او د علم باطن پیروان بدون له کومې واسطې څخه ځینې علم د ژوندی او قیوم ذات څخه حاصلوی، د دې د غه فتنې په وجه ډیر عوام تباه او بې لارې کړل، او د انحراف، فساد او ضلالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لوړې روان کړل.

د وې د ډېر و غیرو مشروع امورو کوم چې د دوی په کتابونو کښې لیکل شوي دي، مرتکب کړ شوي دي، او دا هغه څه دي چې علمایې د دوی د ارتداد، کفر او قتلولو اسباب ګڼي.

د وې د شریعت د لومړي اصل څخه یا داچې خبر نه دي، او یا داچې په زوره یې خپل قانونه په ناخبره کښې اچولي دي، ځکه د دغه اصل له مخې هر هغه څوک چې د الله پاک د هغه قانون او کتاب پر خلاف کوم چې الله تعالیٰ په خپل نبي محمد صلی الله علیه وسلم باندې نازل کړي دي عمل وکړي نو هغه په یقیني توګه کافر دی، او په کفرکښې یې هیڅ شک او شبه نشته ځکه الله تعالیٰ فرمایلي دي:

«فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا» (۱)

ترجمه: پس نه ده داسې، قسم دی ستا په رب باندې چې نشي مؤمنان کېدای دوی تر هغه پورې چې حاکم کړي تا لره یعنې فیصله وکړي په تا باندې

(۱) نساء: ۶۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هغه معامله کښې چې پيدا شوی وی په منځ د دوی کښې بيا ونه مومی دوی په خپلو زړونو کښې خپکان د هغې فيصلې نه چې تاکړی دی، او ويې منی دوی په منلو سره يعنې بې له جګړې په خوښۍ سره.

د غه راز کله چې شيطان د دوی لپاره خپل اعمال ښايسته وکړ ځول او د علم او دارنګه د علم د رڼا د لمنځه وړلو لپاره يې مقابله پيدا کړه نو نتيجه يې دا شوه چې په تيږو تيار وکښې روان شوا او د خپلو او هامو او خيالاتو په جال کښې کير شو، او بيا د همدغو پوچو او پرسوده خيالاتو په تياره کښې د الله تعالی په عبادت باندې بوخت شول.

دوی په مثال د هغه چا دی چې الله پاک د هغو په هکله په قرآن کريم کښې داسې فرمايلی دی:

(قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا،
الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا،
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ
وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ
لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْنًا) (۱)

---

(۱) کهف: ۱۰۳-۱۰۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: ووایه آیا خبر د کړم تاسو ته په باره د تاوانی عمل والا وکښی، دا هغه کسان دی چی برباد دی عمل د دوی په ژوند د دنیاکښی، او دوی گمان کوی چی یقینا دوی ښائسته عمل کوی، دا هغه خلق دي چی کفر یی کړی دي په آیا تو نو د خپل رب او په ملاقات د هغه نو برباد دی عملونه د دوی پس وو به نه دروو د دوی لپاره د قیامت په ورځ هیڅ تله

بیا دغه طائفه خلق په متعدد ډلو باندی تقسیم شوی دی چی په بیلا بیلو طریقو باندې روان دی او ځنی یی د ځنو نورو سره په جنګ او جګړه باندې اخته او مبتلا دی، او دا په دې خاطر چی دوی د صراط مستقیم څخه کومه چی د منعوم علیهم لاره لری واقع دی، او لکه چی رسول الله صلی الله علیه وسلم یی په خپل مبارک قول کښی یاد ونه کړې ده، د دغو بیو لو فرقو او ډلو ځای د جهنم وور دی رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایی:

«ستفترق امتی علی ثلاث وسبعین فرقة ثنتان وسبعون فی النار، وواحدة فی الجنة وهی من کان علی مثل ما انا علیه واصحابی»

رواه ابوداؤد، والترمذی، والنسائی وابن ماجة بسند صحیح عن ابی هریرة رض.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«زردی دی چی امت به می په دري او یا ړ لـــو تقسیم شي چې دوه او یا به یې په اور کښې وی یعنی جهنم ته به ځي او یوه ډله به په جنت کښې وی یعنی جنت ته به ځي، او دغه ډلـه هغه خوك دی چې په داسې دین، ملت او لاره د روی کومه چې ځما او ځما د ملګرو (صحابه وو) طریقه، لاره او دین دی»

دغه حدیث ابوداود، ترمذی، نسائی، او ابن ماجه په سېي سند سره د ابوهریره رضی الله عنه څخه روایت کړی دی -

۲- دویمه ډله د دوی څخه هغه خوك دي چې د دغه واسطې په برخه کښې یې د مبالغې نه کار اخستی دی او د خپلې غلطې عقیدې په وجه یې د واسطې څخه داسې مفهوم اخستی دی چې هغه هیڅ د واسطې مفهوم او مقصد کیدلی نه شي، پس دوی د همدغه غلطۍ پربنا د رسول الله صلی الله علیه وسلم مبارك ذات او د نورو انبیاوو، او نیکانو خلقو ذوات واسطې نیولی دی او دا عقیده ساتي چې الله تعالی د بندګانو هیڅ عمل نه قبلوی مګر هله یې قبلوی چې په دغــو واسطو سره الله ته پنا ور وړی، او دغه واسطې د دوی لپاره د الله پاك په وړاندې وسیله ګرځي (تَعَالَىٰ عَمَّا يَقُولُــونَ عُلُوًّا كَبِيرًا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله منزه اومقدس ذات دی، او د پیرو لویو صفتونو څښتن دی، دوی چې څه وایي هغه دالله د شان سره مناسب نه دی. العیاذُ بالله دوی الله تعالیٰ په داسې صفت سره متصف وګرځولو چې حتی هغه ظالم او مستبد پاچایان چې په خپلو دراوزوکښې یې پیره داران او څوکیداران ودرول وی، او د واسطو والاوُ نه په غیر بل څوک نه شی ورننوتلې هغه به هم په دغوصفتونو سره متصف نه کړې شي.

که واقعیت په نظر کښې ونیول شي نو دغه ډول عقیده ساتل بیخې دالله تعالیٰ د کلام سره ضدیت لری ځکه الله پاک فرمایي:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾ (۱)

ترجمه: او هرکله چې پوښتنه وکړی له تا څخه بندګان ځما، له حال زما څخه-نو بیشکه زه نژدې یم، قبلوم دعا د دعاکونکی کوم وخت چې وغواړې له ما څخه، پس و دی منی حکمونه زما او ایمان دې راوړی پر ما ریقین دی وکړی په قبول د دعا سره، بنایي چې دوی په سمه لاره محکم پاتې شی.

(۱) بقره: ۱۸۶ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغه مبارك آيت كښې د يته گوته نيول شوې ده چې الله تعالىٰ ته د رسيدو لپاره يوا ځنئ واسطه په الله تعالىٰ باندې قوي او سپي ايمان لرل دي او بيا په مشروع طريقه باندې د الله پاك عبادت كول دي.

د غه راز په دې مبارك آيت كښې عبادت د ايمان څنګه څنګ كښې ذكر شوي دي، او دا په دې خاطر چې خلق د يته متوجې شي چې عمل صالح، يعنې نيك عمل ډير زيات ارزښت او اهميت لري او د الله تعالىٰ د رضا حاصلولو او جنت ته د تللو لپاره يو ضروري شرط دي او الله تعالىٰ چې په قرآن كريم كښې د كومې وسيلې ذكر كړې دې د هغې څخه هم مقصد طاعات او نيك عملونه دي، او دا هغه يوا ځنئ واسطه ده چې تا الله پاك ته نژدې كوي، او د الله تعالىٰ د رحمت د روازې در پرانزي او جنت ته دې ورننباسي الله تعالىٰ فرمايلي دي:

(يَآ أَيُّهَا الَّذِيْنَ آمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَابْتَغُوآ إِلَيْهِ الْوَسِيْلَةَ وَجَاهِدُوْا فِيْ سَبِيْلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ) (۱)

ترجمه: اې ايمان والاؤ! وو يريږئ د الله تعالىٰ نه او ولټوئ خاص الله تعالىٰ ته نژدې والې په

(۱) مائده: ۳۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاعت سره، او جهاد وکړئ په لار د الله تعالی کښې د دې لپاره چې کامیاب شئ یعنې مراد ته ورسیږئ.

الله پاک د هغه جهالو او ناخبرو خلقو د سپکاوی او سپورتیا په برخه کښې چې د الله تعالی نیک بندګان یې، وسیله نیولی دی داسې فرمایلی دي:

«اُولٰٓئِكَ الَّذِیْنَ یَدْعُوْنَ یَبْتَغُوْنَ اِلٰی رَبِّهِمُ الْوَسِیْلَةَ اَیُّهُمْ اَقْرَبُ وَیَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ وَیَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُوْرًا» (۱)

ترجمه: هغه کسان چې دوی یې عبادت کوی «رامداد شه ورته وایی» په خپله هغوی خپل رب ته نژدې والی لټوی چې کوم یو به له دوی نه ډیر نژدې وي (الله ته) او امید لری دوی د رحمت د هغه (الله) او ویریږی د عذاب د هغه نه یقیناً ستا د رب له عذابه ویره کیدای شی.

په دغه مبارک آیت کښې دا خبره په ډاګه شوی ده چې نیک اعمال الله تعالی ته د تقرب حاصلولو یوازینۍ لار ده، او د دینه پرته بله کومه لار الله پاک ته د نژدې کیدو لپاره وجود نلری او هغه نیک بندګان چې دوی وسیله نیولی دی

(۱) الاسراء: ۵۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوي په خپله دخپل ځان لپاره دغې و سيلې ته احتياج او ارتيا لري .

دغه ناپوهه خلق په دې خاطرچې ستومانه نشي د دغو واسطو په ذواتو باندې اتكاكوي او د خپلې غلطۍ او تيروتنې پروجه نه نيك اعمال ترسره كوي او نه د حرامو څخه ځانونه ساتي .

د مسلمانانو د خطاكيدو او انحراف لويه وجه داده چې ددوی د الله تعالی هغه مبارك قول چې په هغې كښې يې د آدم عليه السلام د ټول اولاد سردار جناب محمد رسول الله صلى الله عليه وسلم ته په خطاب كولو كښې فرمايلي دي :

(قُلْ لَّآ اَمْلِكُ لِنَفْسِيْ نَفْعًا وَّلَا ضَرًّا)(۱)

هير كړي دي او يا تر بينه هير شوې دي ، ځكه په دغه آيت كښې الله پاك فرمائيي :

پيغمبره ! دوی ته او وايه چې زه د خپل ځان لپا نه د گټې رسولو مالك يم او نه د ضرر د دفع كولو مالك يم .

د غه راز د رسول الله صلى الله عليه وسلم هغه قول چې خپلې گرانې لور فاطمې رضی الله عنها ته يې پكښې فرمايلي دي : ای فاطمې ! د خپل ځان د نجات لپاره عمل

---

(۱) اعراف : ۱۸۸ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ذکر شوي دي چي زه تاد الله تعالی د عذاب څخه نشم خلاص ولی. (۱)

دغه ډول د رسول الله صلی الله علیه وسلم دغه قول چي فرمایي. کله چي انسان مړشي نو دهغه عمل قطع شي مګر د دري څیزو نو ثواب ورته رسیږي چي هغه صدقه جاریه ده، علم نافع دی او ولد صالح دی چي دعا ورته کوي.

دغه حدیث چي معنایي ذکر شوه مسلم روایت کړي دي

په دې باره کښي دعمر رضی الله عنه له پلوه دعباس رضی الله عنه په دعا سره وسیله نیول، او د رسول الله صلی الله علیه وسلم مبارک ذات وسیله نه نیول یوداسي قناعت بخش دلیل دي چي حتی که په نصوصو کښي دانبیاؤ او صالحینو په ذواتو باندي د وسیلي نیولو څخه منع هم نه دی راغلي، نو د دغه طائفي درد لپاره هم دغه کافي ؤ.

دغه ډول د امام ابو حنیفه رحمة الله علیه یو ډیر ارزښتناک قول در مختار او دا هغه نور و کتابونو په دې برخه کښي داسي نقل کړي دي: «وَاَکْرَهُ اَنْ یَّسْأَلَ اللهَ اِلَّا بِاللهِ» دی وایي: زه دا خبره بده ګڼم چي د الله تعالی څخه پرته په

(۱) دغه حدیث چي معنائي ذکر شوه بخاری روایت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلکه باندې د الله نه سوال شي.

همدارنګه که الله پاک ته د ذکرشویو ذواتو ذوات واسطه نیول جائز وای نو خامخا به یې ذکر په هغو د عاماً نوکښی راغلی وای چې په قرآن کریم او احادیثو کښی موجودی دی.

هو: کله چې د یو مسلمان سره دا شوق پیدا شي چې الله پاک ته په وسطو سره ځان نژدې کړي نو کولی شي چې د الله پاک څخه د الله په ذات یا د هغو اعمالو د جملې څخه په یو عمل یا د الله تعالی د نومونو څخه په یو نوم، او یا د ده د صفتونو څخه په یو صفت باندې سوال وکړي.

(۳) - د مسلمانانو څخه ځنی داسې کسان دی چې هغوی د الله او بندګانو ترمنځ د غه واسطه یو رسالت ګڼي چې بیا د غه رسالت د تبلیغ، تعلیم او تربیې څخه عبارت بولی، د غه ډول د وی د د غه رسالت اهمیت، او ورته د بشری ټولنی د ضرورت او اړتیا اندازه هم درک کړی ده، او همدا وجه ده چې دوی په ډیرې چلتی سره محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم ته یعنی د رسول الله صلعم شریعت ته ور دروهي ترڅو د وحي په رڼا کښی د ده په دین باندې د ځان پوهه ولو په برخه کښی دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله صلی الله علیه وسلم) یوه ستره وا سطه او عظیمه وسیله ونیسی. پس دوی له همدې امله د رسول الله صلی الله علیه وسلم سیرت او سنت ته لوړی لکه څنګه چې قرآن کریم لوړی او شعاریی په دې برخه کښې د الله پاک د غه مبارک فرمان دی:

(قَدْ جَآءَكُمْ مِّنَ اللّٰهِ نُوْرٌ وَّكِتٰبٌ مُّبِيْنٌ يَّهْدِيْ بِهِ اللّٰهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهٗ سُبُلَ السَّلٰمِ وَيُخْرِجُهُمْ مِّنَ الظُّلُمٰتِ اِلَى النُّوْرِ بِاِذْنِهٖ وَيَهْدِيْهِمْ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ) (۱)

ترجمه: یقینا را غلی دی تاسو ته د الله له طرفه نور (رڼا یعنی محمد ص) او کتاب واضح بیان والا چې ښوونه او هدایت کوی په هریوه له هغې سره الله تعالی هغه چا ته چې تابعداری کوی د رضا دده په طرف د لارو د سلامتیا، او اوباسي دوی له تیارو (د کفر، شک، جهل، څخه نور (رڼا د ایمان، یقین، علم، ته په حکم خپل سره، او هدایت ښوونه، کوی دوی ته په طرف د لارې سمې صافې (د توحید).

د غه ډله هماغه ناجیه فرقه ده چې په وړاندې ذکر شوی، حدیث کښې ورته کوته نیول شوې ده

(۱) مائده: ۱۵:۱۶ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د جنت زیری ورته ورکړل شوي دي.

اما متأسفانه د دغه فرقې (ډلې) لاره ډېره زیاته سخته او ازغنه، یعنې د مشکلاتو او کړاوو نو ځکه ډکه لاره ده، ځکه حقیقي اسلام غریب او نااشنا ګرځیدلی دی، او اکثره مسلمانانو ورته شاوې اړولي دي او د خانونه یې ورته په لرې مسافه کښې نیولي دي، او د واقعي اسلام په بدل کښې یې بدعات او خرافات معمول او مروج کړځولی دی.

د غه مصیبت او فتنه د ډیری پخوانۍ زمانې څخه را په دې خوا جریان لري او مصلحینو په کښې د اصلاح لپاره په ډېر تکلیف سره خپل رول لوبولی دی. عمر بن عبد العزیز رضی الله عنه د دوی د جملې څخه په دې هکله داسې ویلي دي:

مونږ د یو داسې کار د اصلاح لپاره کار شروع کړی دی چې د الله پاك نه پرته بل څوك په دغه لاره کښې مرسته نشي کولې، دا داسې یوه لاره ده چې د سپین ږیرو او مشرانو ژوند پکښې پای مومی، او واړه او صغیر هلکان پکښې ځوانۍ ته رسیږي، دې وایي: یوا طراني او باندړه چې به، یوتا وړه او نارو او عمل تر سره کوی او د احکمات به ور باندی کوی چې دا دین دی او حال دا چې هغه به د الله (ج) په نزد

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې دين نه دی. »

د اسلام او مسلمانانو د غه ړوند حال په باره کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د یوحدیث مفهوم داسې دی:

د اسلام منونکي لکه څرنګه چې په ابتداء کښې غرباء او کمزوري ؤ، دارنګه په آخره کښې به هم غرباؤ ته پاتې وي پس نیک مرغه او مبارک دی وی حال د غریبانو.

د غو غرباؤته رسول الله صلی الله علیه وسلم په خپل مبارک قول کښې د جنت زيرې په دی ډول سره ورکړی دی:

« سَتَفْتَرِقُ اُمَّتِیْ عَلیٰ ثَلٰثٍ وَسَبْعِیْنَ فِرْقَةً اِثْنَتَانِ وَسَبْعُوْنَ فِی النَّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِی الْجَنَّةِ وَهِیَ: مَنْ کَانَ عَلیٰ مِثْلِ مَا اَنَا عَلَیْهِ وَاَصْحَابِهٖ

دغه ناجیه فرقه « د الله پاک د عذاب څخه نجات مندونکی ډله » یقیناً هغه څوک دی چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د احادیثو پیروی، الله پاک دی ورله مرې مرحوم وګرځوی او د ژوندو به ژوند کښې دی ورله برکت واچوی او د خپل قوت او طاقت په ذریعه دی ورسره مدد او مرسته وکړی څکه همدوی دی چې د هدایت او لاس بنوونی ستورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مشالونه دی، او د تقوی او سمی لاری په لور
بلونکی او داعیان دی، چا چې د دوی سره دښمنی
کړې ده نو هغوی هلاک شوی دی، او چا چې د دوی
پیروی پرېښې ده نو هغوی گمراه شوی دی، د دوی
دعوت بالکل علنی او ښکاره دی، او د حق په لاره
کښی د ملامت شویو د ملامتیا څخه نه ویرېږی
او س نو ره خبره شیخ الاسلام ابن تیمیه (رح) ته
پرېږد و چې د دغه واسطه په خپله ارزښت ناکه
رساله (الواسطة بین الحق والخلق) کښی تشریح او
روښانه کړی۔
دا رساله د دې وړ ده چې په طلاؤ یعنی په
سرو زرو سره ولیکل شی او مسلمانان یې په پوره
سوچ او فکر سره ولولی تر څو د غفلت د خوب څخه
را بیدار شی او د نصرت، قوت او سرلوړی په لور ګا
مونه اوچت کاندې او د انبیاوو او نورو نیکانو
بندګانو قبرو نو ته نیتې د ل او پرې وتړل، او په
عاجزی، ذلت او سر ښکته کولو سره یې د در بارونو
د دروازو مسح کول او ښکلول پرېږدی۔
وصلی الله علی سیدنا محمد معلم الخیر، وعلی آله
وصحبه وسلم۔

محمود مهدی الاستانبولی۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

﴿قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلٰمٌ عَلٰى عِبَادِهِ الَّذِيْنَ اصْطَفٰى آللّٰهُ خَيْرٌ اَمَّا يُشْرِكُوْنَ﴾ (۱) اَمّا بعد:

دغه رساله د هغو د ذو کسانو د بحث په باره کښې د پرې کړې په غرض لیکل شوې ده کوموچې یو بل سره په خپل منځ کښې مباحثه درلوده، او یو کس د دغو دوارو څخه ودیل:

د الله پاك او زمونږ ترمنځ ځامخا یوې واسطې ته ضرورت دی ځکه مونږ د دغه واسطې څخه پرته الله پاك ته د تقرب او رسیدو توان او وس نه لرو.

د الله (ج) او بندګانو ترمنځ د واسطې معنی

الحمد لله رب العلمین. ثنا او ستاینه یواځې الله لره ده چې رب د مخلوقاتو دی. که د دې خبرې مقصد داوی چې مونږ ته د الله تعالی د حکم په رارسولو کښې حتما یوې واسطې ته ضرورت دی؟

(۱) سورة نمل (۵۹) ترجمه: ووایه ای محمده! چې ټولې ثنا ګانې او ستاینې خاص الله لره دي او سلام دی په هغه بندګانو د ده چې غوره کړي دی الله آیا الله غوره دی یا هغه څه چې شریکوي یې د وی د الله سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو دا یوه پر ځای او حقه خبره ده، ځکه مخلوق په دې نه پوهیږي چې الله پاک د کوم شی سره مینه لري، په کوم باندې خوښیږي، د کوم عمل په تر سره کولو باندې یې امر کړی دی، او د کوم شي د کولو څخه یې منع کړی ده، او د غه راز د خپلو دوستانو لپاره یې څه ډول درجې او نعمتونه تیار کړي دي، او د خپلو دښمنانو لپاره یې د کوم کاڼه کولو سره د عذاب ورکولو وعده کړې ده، او دا رنګه هغه عذابونه په څه ډول او څنګه دي.

د غه ډول مخلوقت ته د الله تعالی د اسماؤ حسنی (ښکلو نومونو) او عالیه صفاتو د پیژندلو په برخه کښې چې عقل د هغو د معرفت څخه عاجز دی، معلومات نه وُ، د غه راز د دې نور امثال دي چې هغه هم حاصلول ور باندې د انبیاؤ علیهم السلام پودې کوم چې الله جل جلاله خپلو بندګانو ته رالیږلي دي ارتباط او اړه تیا لري.

پس هغه کسان چې د پیغمبرانو پیرو او ور باندې ایمان لرونکي دي هم دوی هدایت مند دونکي او هغه کسان دي چې د الله پاک پرنز د باندې د درنښت او قرب مقام لري او په دنیا او اخرة کښې دا و چتو درجو او عزت خاوندان دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَمّا هغه څوک چې د انبیاؤ مخالفین دي هغوی په یقیني توګه لعنتیان دي او په دنیا او آخرت کښې د خپل پروردګار د هدایت څخه محروم او بې برخې دي

چاچې قرآن ولوستلو او عمل یې ورباندې وکړ نه به ګمراه شي او نه به بد بخت شي

په دې برخه کښې رب العزت داسې فرمایلي دي :
(یٰبَنِیْٓ اٰدَمَ اِمَّا یَاْتِیَنَّکُمْ رُسُلٌ مِّنْکُمْ یَقُصُّوْنَ عَلَیْکُمْ اٰیٰتِیْ فَمَنِ اتَّقٰی وَاَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلَا هُمْ یَحْزَنُوْنَ ۔ وَالَّذِیْنَ کَذَّبُوْا بِاٰیٰتِنَا وَاسْتَکْبَرُوْا عَنْهَآ اُولٰٓئِکَ اَصْحٰبُ النَّارِ هُمْ فِیْهَا خٰلِدُوْنَ ۔) (۱)

ترجمه: اې اولاد د آدم علیه السلام که راغلو تاسو ته پیغمبران ستاسې له جنس نه چې بیانوي په تاسو باندې آیتونه زمونږ نو هر هغه کس چې ځان یې وساتلو د بدو کارونو نه او خپل عمل یې اصلاح کړو نو نه به وي هیڅ ویره په دوی او نه به دوی غمژن کیږي.

او هغه کسان چې زمونږ آیتونو ته یې نسبت د دروغو

---

(۱) اعراف: ۳۵، ۳۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړو او سرکشي یې وکړه د تیلولو د هغې نه هم دغه کسان او سیدونکي دا ورِ (یعني دوزخ) دی، دوئ په دغه اورکښې همیشه وی۔

همدغه ړول الله تعالیٰ فرمایي:

(فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُم مِّنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَىٰ، وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَىٰ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَىٰ وَقَدْ كُنتُ بَصِيرًا، قَالَ كَذَٰلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَٰلِكَ الْيَوْمَ تُنسَىٰ) (۱)

ترجمه: پس که راغي ز ماله طرفه تاسو ته هدایت نوهرچاچې متابعت وکړو د هدایت ځما پس نه به ذی گمراه کیږی (په دنیاکی) او نه به بدبخت شی (په آخرت کښې) او هرچاچې زماله یاده مخ وګرځاوه، پس بیشکه ده ته دی ګزران (ژوندون) تنګ او پورته به کړو مونږ د لره په ورځ د قیامت کښې ړوند، و به وایي (دغه ړوند کافر) ای ربه ځما ولې دي پاځولم زه ړوند حال دا چې زه بینا وم (په دنیاکښې)، و به وایی د غه شان راغلی ؤ تا ته آیا تونه ځمونږ پس هیر کړې ؤ تا هغه، او هم دغه شان به نن ورځې ته هم هیر کړی شی

(۱) طه: ۱۲۳-۱۲۶-

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه یول د دوزخیانو د حال بیانولو

په لړکښې الله تعا داسې فرمایلي دي:

﴿كُلَّمَآ أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَآ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ، قَالُوا۟ بَلَىٰ قَدْ جَآءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ ٱللَّهُ مِن شَىْءٍ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا فِى ضَلَٰلٍ كَبِيرٍ﴾ (۱)

ترجمه: هر کله چې وغورځولی شی دوزخ ته یوه ډله (د منکرانو) نو پوښتنه به وکړی له هغوی نه څوکیداران (پیره داران) د دوزخ، آیا نه وُ راغلی تاسو ته (ای منکرانو) ویروونکی (پیغمبر په دنیا کښې) نو وبه وایی (منکران) هو په تحقیق راغلی وُ مونږ ته ویرووونکی خو دروغژن وباله مونږ دی او وویل مونږ (هغوی ته چې) نه دی رالیږلی الله هیڅ شی نه یئ تاسی مګر په ګمراهی لویه کښې.

دغه یول الله تعالیٰ فرمایلی دی:

﴿وَسِيقَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءُوهَا فُتِحَتْ أَبْوَٰبُهَا وَقَالَ لَهُمْ

(۱) سورة ملك: ۸، ۹ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَتْلُونَ
عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ
هَٰذَا ۚ قَالُوا بَلَىٰ وَلَٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ
عَلَى الْكَافِرِينَ - (۱)

ترجمه: روان به کړی شي کافران (په ټېل وهلو سره) جهنم ته ډلې ډلې ترهغه وخته پورې چې راشي دوئ دوزخ ته، نو پرانستې به شي دروازې دهغې (او به وایې دوی ته محافظان (څوکیداران) د دغه دوزخ آیا نه وُ راغلي تاسي ته رسولان ستاسي د جنس نه چې لوستل به دغه رسولانو پر تاسي آیتونه د قرآن د رب ستاسي، او ویرول به دوی تاسي لره له ملاقات د دغه ورځې ستاسي نه، وُ به وایې دوی (کفار) ولې نه راغلي وُ مونږ ته او لوستلي یې وُ مونږ ته، لیکن ثابت شو حکم د عذاب پر کافرانو.

ابن عباس رضی الله عنهما د قرآن کریم د معمول گرځولو په برخه کښې داسې ویلي دي:

چا چې قرآن ولوستلو او هغه څه چې په قرآن کریم کښې دي په هغې یې عمل وکړ نو الله پاک یې متکفل دی نه به په دنیا کښې گمراه او بې لارې شي او نه به په آخرت کښې بد بخت بد مرغه شي

(۱) سورة الزمر: ۷۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو رسولو په برخه کښې واسطې دي.

الله جل جلاله په خپل مبارک کتاب قرآن کریم کښې فرمایلي دي:

(وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ. وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ.) (۱)

ترجمه: او نه لیږو مونږ رسولان مګر زیری کونکی (مؤمنانو ته په نعیم سره)، او ویره ورونکی (کفارو ته له جحیم څخه)، پس هر چا چې ایمان را وړ او اصلاح یې کړه (عمل په طاعت سره)، نو نه به وي هیڅ قسم ویره پر دوی باندې او نه به دوی خفه کیږي، او هغه کسان چې دوی نسبت د دروغو کوي آیتونو زمونږ ته ورسیږي دوی ته عذاب په سبب د هغې چې دوی فاسقان دو.

همدغه ډول الله تعالیٰ د قرآن کریم په بل ځای کښې فرمایلي دي:

(إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَىٰ نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ

---

(۱) د انعام سورة: ۴۸ او ۴۹ نمبر آیتونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَ اِسْحٰقَ وَ یَعْقُوْبَ وَالْاَسْبَاطِ وَ عِیْسٰی وَ
اَیُّوْبَ وَ یُوْنُسَ وَهٰرُوْنَ وَ سُلَیْمٰنَ وَاٰتَیْنَا
دَاوٗدَ زَبُوْرًا۝ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنٰهُمْ عَلَیْكَ
مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَیْكَ
وَ كَلَّمَ اللّٰهُ مُوْسٰی تَكْلِیْمًا۝ رُسُلًا مُّبَشِّرِیْنَ
وَ مُنْذِرِیْنَ لِئَلَّا یَكُوْنَ لِلنَّاسِ عَلَی اللّٰهِ
حُجَّةٌۢ بَعْدَ الرُّسُلِ﴾.(۱)

ترجمه: بیشکه چې مونږ وحې کړې ده تا ته لکه څنګه چې وحې کړې وه مونږ نوح علیه السلام ته او نورو انبیاؤ ته پس له هغه نه، او وحې کړې ده مونږ ابراهیم(ع) ته او اسمعیل(ع) ته او اسحٰق(ع) ته او یعقوب(ع) ته، او اولاد هغوی(ع) او عیسیٰ(ع) ته او ایوب(ع) ته او یونس(ع) ته او هارون(ع) او سلیمان(ع) ته، او ورکړې وُو مونږ داود(ع) ته زبور، او وحې کړې وه مونږ ډېرو رسولانو ته چې بیان کړې دې مونږ د هغوی تا ته مخکښې له دینه او نورو ډېرو رسولانو ته چې هغوی مونږ نه دی بیان کړې تا ته او خبرې کړې دی الله تعالیٰ ج موسیٰ(ع) سره خبرې کول او لیږلی مودی رسولان زېری ورکونکی او وېره ورکونکی د دې لپاره چې نه وی خلکو له په الله باندې دلیل او بهانه پس د لیږلو د رسولانو نه.

---

(۱) سورة النساء: ۱۶۳-۱۶۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دا رنګه الله تعالیٰ فرمايي:

«اَللّٰهُ يَصْطَفِيْ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا وَّمِنَ النَّاسِ» (۱)

ترجمه: الله غوره کوي رالیږلی شوي له فرښتو او له خلکو نه.

او دا د دغه ټولو ملتونو د پیروانو لخوا مسلمانانو، یهودیان او نصرانیان شول، په اتفاقي توګه یو منلی شوی حقیقت دی، ځکه دوی کرد د الله او بندګانو ترمنځ د الله له طرفه د حکم او خبر رسولو په برخه کښې د واسطو په ثبوت باندې چې هغه واسطې د انبیاؤ علیهم السلام څخه عبارت دی قائل دي.

پس د دغه واسطو څخه چې څوک منکر شي هغه د دغه ټولو ملتونو او دیانو د پیروانو په نزد په اتفاق سره کافر دی.

هغه سورتونه چې الله پاک په مکه مکرمه کښې نازل کړي دي، لکه سورة انعام، اعراف او د (الر) او (حم)، او (طس)، والا سورتونه، او دې په شان نور سورتونو شو، په دغو کښې د هغه مضامینو بیان دی کوم چې د دین اصول او بنسټونه دي لکه

---

(۱) سورة حج: ۷۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په الله او رسول ئې او د الله او په ورځ د آخرت باندې ایمان لرل شو -

الله تعالی د خپلو پیغمبرانو سره د نصرت او کومک کولو قیصې او د غه راز یې د کافرانو د هلاکت د ځرنګوالی قیصې چې پیغمبران یې د روغ ژرن ګنلی وو بیان کړي دي او فرمایلي دي:

(وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ. إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ - وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ) (۱)

ترجمه: او بیشکه مخکښې صادره شوې ده وعده زمونږ د پاره د دالیږ لیو شویو بندګا نو ځمونږ، چې بیشکه پیغمبران هم دوی ته به مدد ورکولی شي، او بیشکه لښکری زمونږ خامخا هم دوی غالبه ربریالی، دی (بکافرانو)

هم دغه ډول الله تعالی فرمایلي دي:

(إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ) (۲)

ترجمه: بیشکه چې مونږ خامخا مدد کوو له خپلو رسولانو سره او ر مدد کوله، هغو کسانو سره چې ایمان یې راوړی دی په ژوند د دنیا کښې او په هغه ورځ چې قائمیږ به شي، وبه دریږي، شاهدان (له ملائکو، انبیاؤ، او مؤمنانو)

---

(۱) سورة صٰفٰت: ۱۷۱-۱۷۳ - (۲) سورة مؤمن ۵۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر منکرانو باندی.

او پیغمبران هغه پوول واسطی دی چې د دوی اطاعت، پیروي او تابعداري حتمي او ضروري ده لکه چې الله تعالیٰ فرمایلی دی:

(وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُوْلٍ اِلَّا لِیُطَاعَ بِاِذْنِ اللّٰهِ)(۱)

ترجمه: او مونږ نه دی لیږلی هیڅ رسول مګر لیکلی مو دی، د دې لپاره چې د ده حکم دې او منلی شي د الله په حکم سره.

او همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلی دی:

(قُلْ اِنْ کُنْتُمْ تُحِبُّوْنَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُوْنِیْ یُحْبِبْکُمُ اللّٰهُ) (۲)

ترجمه: وو وایه ای محمده! دوی ته، که چیرې یئ تاسي چې محبت کوئ له الله سره نو پس ځما تابعداري وکړئ، نو محبت به وکړي الله پاک له تاسو سره.

همدغه پول الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(فَالَّذِیْنَ آمَنُوْا بِهٖ وَعَزَّرُوْهُ وَنَصَرُوْهُ وَاتَّبَعُوا النُّوْرَ الَّذِیْٓ اُنْزِلَ مَعَهٗٓ اُولٰٓئِکَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ.) (۳)

---

(۱) نساء: ۶۴-(۲) آل عمران: ۳۱ - (۳) اعراف: ۱۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: پس هغه کسان چې ایمان یې راوړو په ده (محمد) او تعظیم یې وکړو ده او مدد یې وکړه دغه او پیروي یې وکړه د هغه نور (رڼا) چې نازل کړی شوی ده ده سره، دغه ستایلي شوي کسان هم دوی خلاصی موندونکي دي۔

او د قرآن کریم په بل آیت کښې الله تعالی فرمایلي دي

(لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا) (۱)

ترجمه: بیشکه ده تاسو لره په (کارد، رسول الله کښې پیروي نیکه ده هغه چا لره پاره چې امید لري د ثواب الله او امید لري (د ثواب او نعمتو نو د روستنۍ ورځې (قیامت) او یاد وي الله لره ډیر۔

غَیرمَشرُوع وَاسطه

که د واسطي څخه یې مقصد داوي چې د بنده له پاره حتما واسطي ته ضرورت دی چې ورله په جلب منافع کښې او دفع د اضرارو کښې واسطه او مرستندوی وکړي او بنده دغه واسطي ته د مثال په توګه د روزګه نصو

---

(۱) سورة احزاب: ۲۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هدایت غوښتلو په برخه کښې رجوع کونکي او وسې او د حاجت سرکولو په امید تر ېنه د هېلو حاجتونو د پوره کولو سوال وکړي، نو دا هغه عظیم او خطرناک قسم شرک دی چې الله پاک د هم د غه شرک په اساس مشرکان کافران بللي دي ځکه چې دوی ادالله تعالیٰ نه په غیر بل څوک متصرفین او سفارشیان نیولي وُ او هغوی یې د نفع او نقصان، مالکان ګڼل او حال دا چې سفارش د الله تعالیٰ د اذن او اجازې پورې اړه لري، الله پاک په دې باره کښې داسې فرمایلي دي:

(اَللّٰهُ الَّذِىْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِىْ سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا شَفِيْعٍ اَفَلَا تَتَذَكَّرُوْنَ) (۱)

ترجمه: الله هغه ذات دی چې پیدا یې کړل اسمانونه او ځمکه او هغه څه چې په منځ د دې دواړو کښې دي په شپږ ورځو کښې بیا استوی وکړه ده په عرش باندې نشته دی تاسو لره بې له ده نه بل څوک دوست او سفارش کونکی، ایا پند نه قبلوئ تاسو؟.

دارنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي:

---

(۱) سورة السجدة: ۴ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وَاَنْذِرْ بِهِ الَّذِيْنَ يَخَافُوْنَ اَنْ يُّحْشَرُوْا
اِلٰى رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ وَلِيٌّ وَّلَا
شَفِيْعٌ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُوْنَ.) (۱)

ترجمه: او ويره وه په دې قرآن سره هغو كسانو لره چې ويريږي له دې نه چې جمع به كړى شي دوى خپل پروردګار ته، نه به وي دوى لره سوا د الله نه دوست يې كونكى او نه سفارشي (شفاعت كونكى) دوى له پاره چې دوى پرهيزګارى وكړي».

فرښتو او انبياؤ سره د تكليف لرې كولو واك نشته.

په دى هكله الله تعالىٰ فرمايي:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ
فَلَا يَمْلِكُوْنَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيْلًا
اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ يَبْتَغُوْنَ اِلٰى رَبِّهِمُ
الْوَسِيْلَةَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ وَيَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ
وَيَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
مَحْذُوْرًا.) (۲)

ترجمه: ووايه (اى محمده!) دوى ته چې را وبلئ تاسو هغه كسان چې تاسو د باندې سوا د الله نه د مدد كارانو ګمان كوئ پس هغوى اختيار نه لري د تكليف لرې

---

(۱) انعام: ۵۱ - (۲) الاسراء: ۵۶، ۵۷ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو تاسو نه، او نه د اسانه ولو او بدله ولو اختیار
لري- هغه کسان چې د وی یې عبادت کوی (را من د شه
ورنه وایی) په خپله هغوی خپل رب ته نزدې والی
لټوی چې کوم یو به له دوی نه ډیر نږدی وی (الله
ته) او امید لری دوی د رحمت د هغه (الله) او ویرېږی
د عذاب د هغه نه یقینا ستاد رب له عذابه ویره کیدای شي

هم دغه راز الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمٰوَاتِ وَ
لَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَّ
مَا لَهُ مِنْهُمْ مِّنْ ظَهِيرٍ، وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ
عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ) الآیه - (۱)

ترجمه: و وایه (دو بیته ای محمد ﷺ!) و بولئ تاسو
هغه معبودان چې گمان به کاوه تاسو (په دوی باندې
د آلهه ؤ) په غیر د الله نه چې دوی اختیار نه لري
د یوې ذرې په اندازه، نه په اسمانونو کښې او نه
په ځمکه کښې او نشته دی هیڅ حصه او شراکت د دوی
د غو معبودانو لره په آسمان او ځمکه کښې (پورته او
ښکته) او نشته دی د غه الله لره د دوی نه هیڅوک

(۱) سورة سبا: ۲۲، ۲۳ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

مددګار، او ګټه نه رسوي شفاعت او سفارښت په نزد د الله، مګر شفاعت د هغه چا چې اجازه ورکړي الله هغه ته، یا د هغه چا لپاره چې د هغه په حق کښې د شفاعت کولو اجازت وشي.

د سلفو یوې ډلې ویلي دي: ځینې قومونه وو چې هغوئ به د هغلو حاجتونو د سرکولو له پاره عیسی علیه السلام او عزیر علیه السلام او د فرښتې بللې، نو الله پاک دو یته دي حقیقت څرګند کړو ونه وکړه چې فرښتې او انبیاء نه د دوي نه د تکلیف لرې کولو واک لري، او نه د دو بیته د تکلیف د بدله ولو اختیار لري، بلکښې هغوي په خپله الله پاک ته د نژدې کیدو او تقرب هڅه کوي او د الله تعالی د رحمت حاصله ولو په امید دي، او د هغه د عذاب نه په ویره کښې دي.

په الوهیت سره د فرښتو او انبیاؤ نیول کفر دی، الله تعالی فرمایلي دي:

(مَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُّؤْتِيَهُ اللّٰهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُوْلَ لِلنَّاسِ كُوْنُوْا عِبَادًا لِّيْ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ كُوْنُوْا رَبَّانِيّٖنَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُوْنَ الْكِتٰبَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُوْنَ، وَلَا يَاْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ اَرْبَابًا

(c) ketabton.com: The Digital Library

أَيَأْمُرُكُم بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنتُم مُّسْلِمُونَ (۱)

ترجمه: مناسب نه دی هیڅ بشر لره چې ورکړی الله پاک هغه ته کتاب او پوهه په دین او پیغمبری او بیا ووایي خلقو ته چې تاسی زما بندګان (عبادت کونکی) شئ بې له الله څخه، لیکن (داسی کس وایي) شئ تاسو الله والا خلق (عالمان عاملان) په سبب د دی چې ښودنه کوئ د الله د کتاب، او په سبب د دې چې تاسو زده کوئ کتاب، او امر نه کوی تاسو ته (پیغمبر) چې ونیسئ تاسو پرښتې او پیغمبران حقدار د بندګی، آیا حکم به کوی تاسو ته په کفر سره پس له هغې چې تاسی مسلمانان شوی یئ.

الله پاک په دی مبارکو آیتونو کښی دا خبره روښانه کړه ملائکی او انبیاء د بندګئ او عبادت حقدار نه دی کفر دی پس څوک چې پرښتې او پیغمبران په داسی توګه واسطې نیسي چې د مصیبتونو د لری کولو په وخت کښی ورته د رامد د شه آوازونه کوی، په دوی باندې کوی (مافوق الاسباب توبیه)، د ګټو د لاسته راوړلو او ضرر د دفع کولو غوښتنه کوی، له دوینه د ګناه د مغفرت، د زړه له پاره د هدایت، او د غه راز د مشکلاتو د حل او د روزی د پراخوالي په برخه کښی

---

(۱) سورة آل عمران: ۷۹، ۸۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوال کوی نو دغه شخص د ټولو مسلمانانو په اتفاق سره کافر ګڼل کیږی. (۱)

علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یی یواځی د اسلام د تبلیغ په ساحه کښی واسطې دی.

کله څرنګه چې انبیاؤ نه روسته دینی عالمان د رسول اکرم صلی الله علیه وسلم او د ده د امت ترمنځ په دې شان دواسطو په توګه قبلوی چې عالمان د وبته دین رسوی، په دین یی پوهه وی، ادب ورته ورښای

(۱) کله چې پرښتو او انبیاؤ په حق کښی دا عقیده ساتل چې د وی د عبادت حقدار دی کفر بلل کیږی، نو بیا د صفو کسانو د کفر په برخه کښی څه سوال پیدا کیږی چې هغوی دوی نه په غیر په مخلوق کښی نورکسانا او کاڼی بوټی او داسې نور شیان د الله تعالی سره د الله په صفاتو کښی شریک او د عبادت مستحق بولي. او چې کله پیغمبران د اسبابو نه پرته او ملائکی د الله د حکم او درکړی شوی صلاحیت څخه سوا د خیرا و شر رسولو په برخه کښی د ځان او بل له پاره اختیار نه لری او د الله په حضور کښی خپلې بې وسئ څرګند وي نه کوی او د عبادت نه یی سر غړونه د ځان لپاره جرم ګڼی نو بل به څوک وی چې هغه به د الله پاک په صفاتو کښی د الله سره برخه وال وی او یا به د اختیار خاوند وی. په قرآن کریم په دې اړه زښته زیات آیتونه وجود لري. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ثمقتدی په صفت د هغوی د خبرو پیروی کیږی، نورا خبره یی د رسته او پرځای د ده ځکه دغه کسان د دینی علمو پوهان چی کله په یوه مسئله باندی را جمع شی او اتفاق وکړی، نو اجماع یی په قطعی او یقینی توګه حجت دی ځکه چی دوی ټول په اجتماعی دول سره په ضلالت باندې نه غونډیږی.

او که چرته د دوئ ترمنځ په کوم شی کښی اختلاف ولیدل شی نو حکم یی د الله تعالیٰ په کتاب د قران مجید، کښی او د رسول الله صلی الله علیه وَسَلم په احادیثو کښی لټول پکار دی چی هغوی ته یی را جع کړی ځکه چی یو یی په یوا ځی ځان په مطلق دول سره معصوم نه دی بلکښی د رسول الله صلی الله علیه وسلم نه پرته نور په ټولو خلقو کښی د هر کس دکلام یعنی خبرو یوه برخه یی د منلو وړ یی، منل کیږی او یوه برخه یی د منلو وړ نه وی، پریښودل کیږی.

د علماؤ د مقام په هکله رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

«العلماء ورثة الانبياء، فان الانبياء لم يورثوا دينارا ولا درهما وانما ورثوا العلم فمن اخذه فقد اخذ بحظ وافر.» جزء من حديث رواه ابوداؤد والترمذي بسند صحيح.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: علماء د پیغمبرانو وارثان دي او شك نشته چې پیغمبرانو د ځانه ردسته دینار او درهم په میراث سره نه دي پرېښودي بلکښې هغوی په یقیني توګه سره پرېښې دي نوچا چې د غه علم واخست او زده یې نو دده پوره برخه ترلاسه کړه - دا د هغه حدیث جزدی چې ابوداود او ترمذی په صحیح سند سره روایت کړی دی.

او څوك چې د مجازي پاچا د وزیرانو او مرستیالانو په شان چې پاچا او رعیت په منځ کښې د وساطت د نده ی لري، د الله او مخلوق ترمنځ هم د غه ډول واسطې په دی شان سره ثابته وي چې د غه واسطې الله تعالی ته د مخلوق اړتیا وي وړاندی کوي او الله د دغو واسطو په وساطت او سفارش سره بندګانو ته لار ښوونه کوي او روزي ورکوي، پس په دی اساس مخلوق خپلې غوښتنې هغوی ته (واسطوته) وړاندي کوي، او هغوی په دې باره کښې بیا د الله تعالی څخه سوال کوي او مثال یې داسې دی لکه څنګه چې د پاچایانو په وړاندې د واسطې قرار لري چې د غه واسطې په دی خاطر چې له نورو خلقو په نسبت د پاچایانو په نزد دَ اعتبار له پلوه ځانګړې مرتبې لري. نو د دی دَ اولس یعنې رعیت اړتیا وې هم پاچایانو ته په

(c) ketabton.com: The Digital Library

گوته کوی او هم یې د پوره کولو مطالبه او غوښتنه کوی، او عام خلق یعنې اولس خپلې مطالبې د غو واسطو (وزیرانو او مرستیالانو) ته وړاندې کوی، او دا له دې امله چې د پاچا نه مستقیماً نیغ په نیغه، سوال کول ورته یا بې ادبي معلومېږي، او یا دا چې په مستقیمه توګه د حاجت منولځوا د پاچا نه په غوښتنه کښې ورته واسطو ته په مراجعه کولو کښې ورته یا ته فائده وی ځکه د غه واسطې (مشیران، وزیران او مرستیالان) د حاجت منو په پرتله سره د پاچا په نزد خاص او نژدې مقام لري.

پس هغه څوک چې په دغه ترتیب سره د واسطو په ثبوت باندې عقیده لري، نو هغه کافر او مشرک دی، او واجب دی چې د توبې وېستلو غوښتنه تری وشي که توبه یې وېستله ښه ده، او که توبه یې ونه وېستله نو قتل یعنې وژلی دې وژلی شي.

او دا هغه کسان دی چې خالق یې د مخلوق سره تشبیه کړی دی او الله (ج) سره یې شریکان پیدا کړی دی؛ او په قرآن کریم کښې په دغو کسانو باندې رد کول په دومره زیاته اندازه سره لیدل کیږي چې په دغه فتوی کښې ځای کیدلی نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخلکواو پاچاپانو ترمنځ واسطې درې پوله دي.

د پاچاپانو او خلکو ترمنځ چې کومې واسطې قرار لري د هغې درې وجې دي:

لومړۍ وجه دا ده چې دغه واسطې پاچاته د خلکو د حال احوال څخه کوم چې پاچاته په هغې باندې علم نه وي خبر ورکوي، نو که څوک وايي چې الله (ج) د بندګانو په احوال باندې نه خبریږي مګر هله خبر شي چې څینې ملائکې او انبیاء او یا نور څوک ورته د بندګانو د حال څخه اطلاع ورکړي، نو دا سړي کافر دي. ځکه چې الله پاک په پټو یعنې په ورو او ډیر پټو خبرو باندې پوهیږي، او هغه څه چې په ځمکه او آسمان کښې پټ دي د الله پاک د علم څخه خارج نه دي (وَهُوَ السَّمِیْعُ الْبَصِیْرُ) دا الله ښه آوریدونکی او ښه لیدونکی دی (الله) په مختلفو ژبو سره د بیلا بیلو حاجتونو د غوښتلو په برخه کښې ناري او فریاد و نه آوري، او د یو آواز اوریدل، دی د بل آواز د اوریدلو څخه نه منع کوي، دغه راز دی په کثرت د سوالونو سره غلطیږي نه، او د غوښتونکو په غوښتنه سره خفه کیږي نه.

دویمه وجه دا ده چې پاچا د معاونینو (مرستیالانو) د مرستې نه پرته، نه د ملت د چارو تد بیر کولې شي او نه د د ښمنانو په مقابل کښې د فاع کولې شي نو هغما

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته د معاونینو او مرستیالانو د نیولو ضرورت وی
ځکه چې دی بې وسی او کمزوری دی او الله جل جلاله د دغه
ناقصو صفتونو څخه پاک دی د چا کومک او مرستی ته احتیاج
نه لری، الله تعالی فرمایلی دی،

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ
لَا يَمْلِكُوْنَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمٰوٰتِ وَلَا فِي
الْاَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيْهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهٗ
مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيْرٍ-) (۱) ترجمه یوځل ځکینی شوی
ده وړی کتل شی-

د غه ډول الله تعالی فرمایلی دی:

(وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَّ
لَمْ يَكُنْ لَّهٗ شَرِيْكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ
لَّهٗ وَلِيٌّ مِّنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيْرًا-) (۲)

ترجمه: ووایه ټوله ستاینه الله تعالی لره ده هغه ذات
لره ده چې نه یې ولد نیولی دی او نه ورسره څوک په
بادشاهۍ کښې شریک شته دی، او نه ورلره څوک
مددګار شته د بې وسۍ له وجی نه لکه چې (کتاب بیان
وایی، او په لویی سره یا د کړه الله لره (هر وخت)
په لویی کامله سره-

---

(۱) سبا: ۲۲- (۲) سورة بنی اسرائیل: ۱۱۱-

(c) ketabton.com: The Digital Library

رشاه صاحب په موضح القرآن کښې لیکي: په الله باندې بې وسې یعنې چرته راځې نه چې مدد کار ته یې ضرور پیښ شي، ژباړن

(ج)
د اسبابو په عالم کښې چې څه موجودات دي الله د هغو ټولو خالق، پالونکی او مالک دی او هیڅ چاته احتیاج نه لري غني او بې پروا دی، او د الله تعالی نه ماسوا چې هر څوک دی هغوی ټول الله پاک ته محتاج دي.

اما کوم چې پاچایان دي هغوی د خپلو مرستیالانو معاونت ته احتیاج او ارتیا لري، بلکښې حقیقت دا دی چې د دې په بادشاهۍ کښې د هغوی سره برخه وال وي (والله (ج) یو دی د ده سره هیڅوک په سلطنت (واکمنۍ) کښې شریک نشته لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ-

دریمه وجه دا ده چې پاچا تر هغه وخت پورې چې د بل چا له پلوه تشویق نه شي د ده سره د ملت په حق کښې د فائدې، احسان او شفقت کولو قصد نه پیدا کیږي نو کله چې پاچا په دې ارتباط یا د خپلو ناصحینو (مشاورینو) له خوا چې د پاچا د محبوبیت خیال ورسره وي مخاطب شي او باور نه په دې مورد کښې په داسې توګه د یو چا له خوا مشوره ورکړل شي چې د پاچا سره هم امید پیدا شي، او هم ورسره خوف (ویره) پیدا شي، نو بیا د هغه وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پاچا په عزم او ارادې کښې د ملت دا اړتیا وُ د رفع کولو په باب چمتو والی رامنځ ته شي، او دا یا له دې امله چې د ناصح او مشیر سپارښتنه د ده په زړه باندې اثر (اغیزه) کړې وي، او یا دا چې د مشوره ورکوونکې د وینا تن تاثیر لاندې کومې چې تشویق او تخویف د واړه اغا ده کولاى علی دی.

اما الله تعالیٰ د ګرد و اشیاوُ رب او مالک دی، او موږ چې څومره په خپل اولاد باندې ترحم لرو، الله پاک د دې نه هم زیات په خپلو بنده ګانو باندې مهربان دی! -

د غه رول د ټولو اشیاوُ خلقت د الله پاک د ارادې پورې اړه لري که الله پاک د کوم شي د پیدا کېدو اراده کړې وي نو هغه په وجود کښې راځي او که الله تعالیٰ یې اراده نه وي کړې نو د هغه وجود بیا امکان نه لري.

او ده (الله) چې کله د خپلو بنده ګانو له پاره د ګټو ترتیب د خپلو نورو کسانو پورې مربوط ګرځولي وي نو بیا د غه کسان د هغوی سره مرسته پیل کړي، د عاکول ور ته شروع کړي او په دې برخه کښې ور له په سفارش بنا وکړي، او د غسې د دې نور امثال هم واخله، پس دا الله تعالیٰ هغه ذات دی چې د دغه ټولو شیانو خالق دی، او دا هغه ذات دی چې د احسان کوونکي د عاګوی او سفارش والا یه زړه کښې یې د دعا، سفارش او نیکي کولو اراده پیدا کړې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د دې امکان هم نشته چې داسې څوک دې موجود وي چې هغه دې الله (ج) لره د څېلې ارادې پرخلاف باندې مجبور کړي او يا دې هغه الله پاک ته په هغه شه باندې خبرورکړي چې الله پاک په هغې باندې (العياذ بالله) علم نه درلود ه، او داسې څوک هم نشته چې هغه الله پاک لره د اميد او ويرې ورکولو سبب وګرځي او هم د غه وجه ده چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي:

لا يقولن احدكم اللهم اغفرلي ان شئت...الخ يعنې ستاسو څخه يوکس دې داسې نه وايي چې: ای الله! که ستا خوښه وي نو بخښنه راته وکړه، ای الله! که ستا خوښه وي را باندې د رحم وکړه- بلکښې په يقين سره دې سوال کوي ځکه چې الله پاک مختار دی څوک يې مجبورولی نشي.

شفاعت د الله پاک دا ذن پورې اړه لري

سفارشيان به د الله تعالی په حضور کښې د هغه د اجازې نه پرته لکه چې الله (ج) فرمايي سفارش نه شي کولی (مَنْ ذَا الَّذِىْ يَشْفَعُ عِنْدَهٗ اِلَّا بِاِذْنِهٖ.) (۱) څوک دی هغه کس چې سفارش به وکړي په نزد د ده مګر په اجازت د ده - او الله پاک فرمايلي دي:

---

(۱) سورة بقره: ۲۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ .... الآية (۱)
هسې ارنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي: (وَلَا يَشْفَعُوْنَ اِلَّا لِمَنِ ارْتَضٰى) (۲) شفاعت به نه کوي مګر د هغه چا له پاره چې الله پرې راضي شوی وي. پس دا خبره یې په ډاګه کړه چې هر هغه څوک چې په غیر د الله (ج) څخه بللې شي، هغه نه واکمن دی او نه ورلره د الله په واکمنۍ کښې برخه شته او نه دی د الله لپاره معاون دی او شته نشته چې سفارش یې د الله د اذن پرته کټه نه شي رسولی.

اما پاچایان داسې نه دي، ځکه د پاچایانو په حضور کښې سفارش کونکي کله د قدرت خاوندان وي، کله د پاچا سره په سلطنت یعنې واکمنۍ کښې شریکان وي او کله د پاچایانو سره په دولتي چارو کښې مرستیالان او کومکیان وي. نو د غه کسان او د دوی نه علاوه نور کسان پرته له دې چې د پاچا څخه اجازه واخلي د پاچا په وړاندې سفارش کوي او د پاچا له خوا یې سفارش منل کیږي او دا کله له دې امله چې پاچا ورته احتیاج لري، او کله له دې وجې نه چې پاچا ترسینه ویره حس کوي، او کله یې ورله د هغه احسان او انعام په مقابل کښې د بدلې او مکافات په توګه قبول چې د دوی د پاچا سره کړې وي

(۱) سورة سبا: ۲۲-۲۳ (۲) سورة انبیاء: ۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بناءً دی د خپلی نیعمتی او خوی سفارش له دی وجی نه قبلوی چی دی خپلی نیعمتی او خوی ته احتیاج لری ځکه د خوی او نیعمتی مخالفت یی ارو مرو په ضرر تما میږی، د غه راز دی خپل نوکر سفارش هم نه ردکوی، ځکه که ردکوی یی نو د ده نه داویره پیدا کیږی چی پایه یی د امر ځمنه سرغړه ونه وکړی، او یا به ده ته په زیان رسولو کښی کوښښ وکړی.

د بندګانو ټول خپل منځی سفارشات په همدی ترتیب سره صورت مومی، پس هیڅ یو کس د بل چا سفارش نه قبلوی مګر له دی امله یی قبلوی چی پایی ترینه تمه کیږی او پایی ترینه ویره کیږی. او الله تعالی هیڅ چاته تمه نه لری، د هیڅ چا نه د یریږی نه، او هیڅ چا ته احتیاج نه لری، بلکښی هغه غنی ذات دی، او فرمایلی یی دی:

(اَلَاۤ اِنَّ لِلّٰهِ مَنْ فِی السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِی الْاَرْضِ
وَمَا یَتَّبِعُ الَّذِیْنَ یَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ
شُرَکَآءَ اِنْ یَّتَّبِعُوْنَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ هُمْ اِلَّا
یَخْرُصُوْنَ ـ قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا سُبْحٰنَهٗ
هُوَ الْغَنِیُّ لَهٗ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَمَا فِی الْاَرْضِ) (۱)

ترجمه: خبردار، یقینا د الله تعالی په اختیار کښی دی هغه څوک چی په اسمانونو کښی دی، او هغه څوک چی په ځمکه کښی دی. او تابعداری نه کوی هغه کسان چی په غیر

---

(۱) سورة یونس: ۶۶ - ۶۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله نه شريکانو لره بولي، او تابعداري نه کوي دوی مگر د گمان، او نه دي دوی مگر د روغژن، ا تکل کاروونه کوي ... وايي دوی نيولي دي الله تعالی ولد (زوی) ناز ولی، پاك دی الله تعالی، دی بې نيازه دی، خاص د ده لره دي هغه څه چې په آسمانونو کښې دي او هغه څه چې په ځمکه کښې دي.

او مشرکانو چې کوم سفارشيان نيولي دي دوی د هم دغو مشرکانو له خوا سفارشيان گڼل کيږي، الله تعالی فرمايلي دي:

(وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هٰؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللّٰهِ قُلْ اَتُنَبِّئُونَ اللّٰهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمٰوٰتِ وَلَا فِي الْاَرْضِ سُبْحٰنَهٗ وَتَعٰلٰى عَمَّا يُشْرِكُوْنَ - (۱)

ترجمه: او بندگي کوي داخلق په غير د الله نه د هغه چيا چې نه ضرر رسولی شي د دوی ته او نه نفع رسولی شي دوی ته، او وايي دوی چې داکسان سفارشيان زمونږ دي د الله تعالی په دربار کښې، ووايه ته آيا تاسو خبر وركوئ الله تعالی ته د هغه څه چې نه دی پوهه په هغې باندې په آسمانونو کښې او نه په زمکه کښې (يعني داسې شی هيڅ نشته)، پاك دی الله تعالی او ډير لوی دی له هغو اشياؤ څخه چې دوی يې شريکوي د الله (ج) سره. او هم دا د نکه الله تعالی

---

(۱) سورة يونس: ۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلي دي:

(فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ الَّذِيْنَ اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ قُرْبَانًا اٰلِهَةً ط بَلْ ضَلُّوْا عَنْهُمْ وَ ذٰلِكَ اِفْكُهُمْ وَ مَا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ ـ) (۱)

ترجمه: پس ولې مرسته و نه کړله دوی سره هغو چې نیولي وو دوی هغوی لره معبودان بې له الله نه د پاره د نژدې والي الله ته بلکښې ورک شول (دعا به) په وخت کښې) له دوی څخه او هم دا دی دروغ د دوی او هغه څه چې تړي يې دوی اپر الله) .

۱و د مشرکانو د عقائدو نه دخبرو دکولو په لړکې يې داسې فرمایلي دي:

(مَا نَعْبُدُهُمْ اِلَّا لِيُقَرِّبُوْنَآ اِلَى اللّٰهِ زُلْفٰى الآيه (۲)

ترجمه: (او وايي دوی: عبادت نه کوو مونږ د دوی مګر د دې له پاره چې نژدې کړي دوی مونږ الله تعالیٰ ته په مرتبه د قرب کښې.

د غه راز الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(وَلَا يَاْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ اَرْبَابًا ـ) الآية (۳)

۲او هم دا رنګه یې فرمایلي دي:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ

---

(۱) سورة احقاف: ۲۸ (۲) سورة زمر: ۳ (۳) ال عمران: ۸۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

فَلَا يَمْلِكُوْنَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيْلًا۔
اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ يَبْتَغُوْنَ اِلٰى رَبِّهِمُ
الْوَسِيْلَةَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ وَيَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ
وَيَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
مَحْذُوْرًا۔ (۱)

مګر سفارش دالره او دعا کونکی صرف هغه ړول شفاعت او دعا کولي شي دکوم په باره کښې چې ورته اجازه شوی وی، پس دی هغه ړول شفاعت نه شي کولي دکوم څخه چې منع راغلي يي، لکه د مشرکانو په حق کښې سفارش کول او ورله بخښنه غوښتل شو الله تعالیٰ فرمايلي دي:

(مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَنْ يَّسْتَغْفِرُوْا
لِلْمُشْرِكِيْنَ وَلَوْ كَانُوْٓا اُولِيْ قُرْبٰى مِنْ بَعْدِ مَا
تَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُمْ اَصْحٰبُ الْجَحِيْمِ، وَمَا كَانَ
اسْتِغْفَارُ اِبْرٰهِيْمَ لِاَبِيْهِ اِلَّا عَنْ مَّوْعِدَةٍ
وَّعَدَهَآ اِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهٗٓ اَنَّهٗ عَدُوٌّ
لِّلّٰهِ تَبَرَّاَ مِنْهُ اِنَّ اِبْرٰهِيْمَ لَاَوَّاهٌ حَلِيْمٌ۔) (۲)

ترجمه: نه دی روا پیغمبرلره او نه مسلمانانو لره چې بخښنه و وغواړي د مشرکانو له پاره اګرکه وی دوی خاوندان د خپلوۍ پس له هغې نه چې ښکاره شو ه د دیته چې دوی دوزخيان دی، او نه وه بخښنه غوښتل د ابراهیم ؑ د پلار

---

(۱) بنی اسرائیل: ۵۷ (۲) التوبة: ۱۱۳، ۱۱۴۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار له مکر په سبب د وعدی وه چې کړې یې وه (پلار) هغه وعده د ده (ابراهیم) سره بس هر کله چې ښکاره شوه ابراهیم ته چې دی دښمن د الله دی نو بیزار ه شو هغه نه بیشکه ابراهیم خامخا ډیر نرم زړی او صبرناک وُ - او دغه رنګ الله تعالی د منافقانو په هکله فرمایلي دي:

(سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ) (۱)

ترجمه: برابره خبره ده په حق د دوی کښی که و وغواړې ته بخښنه د دوی له پاره (وکه یې) و نه غواړې د دوی له پاره، هیڅ کله به و نه بخښی الله دوی لره.

او په صحیح حدیث کښی ثابته شوی ده چې الله پاک خپل پیغمبر د مشرکانو او منافقانو په حق کښی د بخښنې غوښتلو څخه منع کړی دی، او د دی خبری څخه یې خبر ور کړی دی چې دی (الله) دوی ته بخښنه نه کوی (او فرمایلي یې دي:

(إِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَشَآءُ) (۲)

ترجمه: یقینا الله پاک نه بخښی چې شرک او کړی شی د هغه سره، او بخښی هغه ګناهونه چې کم دی د دینه هغه چالره چې اراده و فرمایی د مغفرت یې. د غه رنګ

---

(۱) منافقون: ۶ (۲) سورة النسآء: ۴۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلی دی:

(وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰ أَحَدٍ مِّنْهُم مَّاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ) (۱)

ترجمه: او هیڅ کله مه کوه مونځ (د جنازې) په هیڅ تن له دغو (منافقانو) چې مړ شي، او مه درېږه په قبر د ده (د دعا، استغفار، یا تدفین د اهتمام له پاره) بیشکه دغه (منافقان) کافران شوي دي په الله تعالی او په رسول د هغه، او مړه شوي دي دوی په داسې حال کښې چې دوی نافرمان وو. همدارنګه الله تعالی فرمایلي دي:

(ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ.) (۲)

ترجمه: و بولئ تاسې خپل رب لره (هر وخت) په زارئ عذر او په پټه سره بیشکه چې الله نه خوښوي تیریدونکي (له شرعي حدودو نه په دعا کښې). او په دعا کښې د شرعي حدود څخه تجاوز دا دی چې بنده د الله پاک څخه د هغه کار کول غواړي چې الله پاک هغه کار نه کوي د مثال په توګه دی نبي نه دی او د الله پاک څخه د پیغمبرئ مقام غواړي، یا د مشرکانو له پاره د مغفرت سوال کوي او داسې نور شوا و یا دا چې د الله پاک څخه د ګناه او د

---

(۱) سورة توبه: ۸۴ (۲) اعراف: ۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

معصیت سوال کوی لکه په کفر، فسق او نافرمانی کولو سره د الله (ج) نه د کومک غوښتنه کوی، پس سفارش کوونکی هغه څوک دی چی الله پاک ورته د سفارش کولو اجازه کړی وی، او بیا دی هغه ته دلته غوښتنه کول شی په دغه غوښتنه (دعا) کښی گناه نه وی، که چرته یوتن یی داسی څه وغواړی چی ورله مناسب نه وی نو بیا په هغی باندی تېنګار نه کوی ځکه چی هغوی پنه هغې باندې د تېنګار کولو څخه لکه چی الله تعالیٰ فرمایی معصوم دی:

(اِنَّ ابْنِیْ مِنْ اَهْلِیْ وَاِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَ اَنْتَ اَحْكَمُ الْحٰكِمِیْنَ) (۱)

ترجمه: بیشکه ځما ځوی ځما د اهل څخه دی، او بیشکه وعده ستا سو حقه ده، او ته ډیر لوی حکم کوونکی یی، بیا الله پاک وفرمایل:

(یٰنُوْحُ اِنَّهٗ لَیْسَ مِنْ اَهْلِكَ اِنَّهٗ عَمَلٌ غَیْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْئَلْنِ مَالَیْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌ اِنِّیْ اَعِظُكَ اَنْ تَكُوْنَ مِنَ الْجٰهِلِیْنَ - قَالَ رَبِّ اِنِّیْ اَعُوْذُ بِكَ اَنْ اَسْئَلَكَ مَا لَیْسَ لِیْ بِهٖ عِلْمٌ وَ اِلَّا تَغْفِرْلِیْ وَ تَرْحَمْنِیْ اَكُنْ مِنَ الْخٰسِرِیْنَ) (۲)

ترجمه: ای نوحه! یقینا دی ستا د اهل څخه نه دی

---

(۱) سورة هود: ۴۵ (۲) هود: ۴۶، ۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه چې دی د داسې عمل والا دی چې نیت نه دی، پس
دُ عَا مه غواړه زمانه دهغه چا په باره کښې چې نشته
دی تالره ده هغه (دایمان) په باره کښې یقین بیشکه
زه پند درکوم تا ته چې (نه) شی ته له جاهلانو څخه
وویل ده: (نوح) ای ربه حُما! یقیناً زه پناه غواړم پتا
سره له دی چې سوال وکړم له تا نه د هغه چا په باره
کښې چې نشته مالره د هغه په ایمان باندې یقین
او که ته بخښنه و نه کړې ما ته او رحم و نه کړې په
ما باندې نو شم به زه له زیان کارانو نه۔

او هر سفارش کونکی، او د عا والا چې د الله پاک په
دربار کښې سوال او سفارش او دعا د الله تعالیٰ د قضا (کوی د هغه سفارش)
قدر او مشیت پوری اړه لری پس د الله هغه ذات دی
چې قبلو نکی د سفارش دی او اجابت کونکی د د عا دی
او هغه ذات دی چې د سبب او مسبب دواړو خالق دی
او د ا د عا د هغو اسبابو د جملې څخه ده کوم چې د
الله تعالیٰ له طرفه مقدر شوی دی۔

پس کله چې حقیقت په دی ترتیب سره دی بیا نو
محض اسباب مؤثر کښل بې له دی چې مؤثر حقیقی
ته یې نسبت وشی، شرک فی التوحید کښل کیږی
او د سبب څخه په دی وجه کار نه اخستل چې په دې
برخه کښې یې سببیت تثبیت نه دی دا د عقل تنقیص

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نیمگړتیا وجه ده او په کلي توکه د اسبابو څخه ستر ګي پټول چې هیڅ وجود نه لري داد شریعت بې اعتباره ګڼل او ورباندې داغ لګول دي، بلکښي په بنده باندې لازم دي چې دې به متوکل علی الله او سینږي او ددې څخه به سوال او غوښتنه کوي او امید به ترینه ساتي او دا ځکه چې الله پاک دبنده دمشکل دحل له پاره د مخلوق دعا او ځني نور شیان چې خوښ یي وي اسباب مقرر کړي دي ـ

دَادُنئ په حق کښي دَاعلیٰ له طرفه دُعـــا غوښتل او دغه راز بالعکس دوا ړه مشروع طریقي دي

دعا غوښتل یوه مشروع او جائزه طریقه چې د لوړي مرتبي خاوندیې د ټیټي درجې دښتن له پاره کولي شي او د ټیټي درجې والا یې د لوړي درجې خاوند په برخه کښي کولی شی لکه چې دانبیا وُعلیهم السلام څخه به د شفاعت او دعا غوښتنه کیدله او دغه راز مسلمانانو داستسقاء یعني دبارات کیدلو په برخه کښي د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه د سفارښت او دعا غوښتنه کړي وه (۱) او همدارنګه بیا د رسُول الله صَلی الله علیه وسلم څخه بعد عمر رضی الله عنه او نورو مسلمانانو په ګډه سره د

---

(۱) دا داعلیٰ له طرفه د ادنیٰ په حق کښي د دعا کولو مثالونه وو

(c) ketabton.com: The Digital Library

استسقیٰ په باره کښې د نبي علیه السلام تره عباس رضی الله عنه د دعا کولو له پاره غوره که او وړاندې یې کړه -
د عنه پر دې خلک به د قیامت په ورځ د انبیا وو علیهم السلام څخه د شفاعت غوښتنه کوي چې محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم په دوئ کښې ډک د وسفارش کوونکو سردار دی، او د یو شمیر خاصو سفارشونو ویاړ هم د همده په برخه دی، امّا د دې سره سره بیا هم په صحیحو کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه دا خبره ثابته ده چې ده فرمایلي دي: (۱)

«اذا سمعتم المؤذن فقولوا مثل مایقول ثم صلوا علیّ فانه من صلی علیّ مرة صلی الله علیه عشرا ثمّ سلوا الله لی الوسیلة فانها درجة فی الجنة لاتنبغی الا لعبد من عباد الله وأرجو ان اکون ذلك العبد فمن سأل الله لی الوسیلة حلت له شفاعتی یوم القیامة». (۲) یعنی کله چې تاسې د مؤذن څخه اذان آورئ نو تاسې ورسره هغه څه و وایئ چې هغه یې وایي (د آذان کلمات ورسره تکرار وئ) او بیا ورد سته پر ما باندې درود ووایئ ځکه هغه

---

(۱) دا دلیل له پلوه د اعلی درجې د غوښتنې له پاره د دعا غوښتلو مثالونه ذکر کیږي. (ژباړن) -

(۲) دا یوازې مسلم روایت کړی دی -

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چې پر ما باندې يو وار درود ووايي الله پاک په هغه باندې لس کرته درود وائي بيا ورپسې دالله تعالی څخه زما له پاره وسيله وغواړئ ځکه د غه وسيله په جنت کښې يوه درجه ده چه د الله تعالی د بندګانو څخه د يو بنده له پاره اختصاص شوي ده، او زه هيله کوم چې د غه بنده زه وو . وسره پس څوک چې زما له پاره د الله پاک څخه وسيله وغواړي نو د قيامت په ورځ زما د شفاعت له پاره مستحق وګرځيده .

د غه راز عمر رضی الله عنه چې کله د عمرې کولو له پاره تللو او رسول الله صلی الله عليه وسلم ته په مخه ښه ويله نو عمر رضی الله عنه ته يې وفرمايل : (يَا أَخِي لَا تَنْسَنِي مِنْ دُعَائِكَ) (۱) اې وروره که! ما په د عاګانو کښې له ياده مه او باسه .

پس نبي عليه السلام د خپل امت څخه غوښتي دي چې د ده له پاره دعا وغواړي، ليکن د غه غوښتنه د دې د پاره نه ده چې دې ګډي د خپلو امتيانو څخه سوال کوي بلکښې د ده په دې باندې د اسې امر کوي لکه څرنګه چې دې ورته د نور و نيکو اعمالو په باره کښې په کومو چې ثواب حاصليږي، امر کوي، د رسول الله صلی

---

(۱) د دې حديث په سند کښې عاصم بن عبد الله دئ او هغه ضعيف دئ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله علیه وسلم له پاره د خپلو امتیانو په ټولو اعمالو کښې
چې د دوی له خوا ترسره کیږی د دوی په شان اجر ئ
ځکه د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابته ده چې
ده فرمایلی دی: مَنْ دَعَا اِلیٰ هُدی ..... الخ
یعنی چا چې د نیکۍ په لوری بلنه ورکړه نو ده لپاره
د هغو کسانو د ثواب په اندازه اجر دئ چې د ده تابعداری
وکړی بې له دی چې د دوی په اجر کښې څه کمو الی راشی
او څوک چې د ګمراهۍ په لوری بلنه ورکوی نو پر ده
باندې به د هغه چا د ګناه په اندازه ګناه پیتی کیږی
چې د ده پیروی کړی وی بې له دی چې د دوی د ګناهو
په بار کښې څه کمو الی راشی.
پس په دا سې حال کښې چې رسول الله صلی الله
علیه وسلم د هر نیک عمل په لوری خپل امت ته بلنه ورکړی
ده، نو د ده له پاره د دوی په ټولو هغو اعمالو کښې
چې په هغې کښې د ده تابعداری کړی دی، د دوی
په شان اجر دی.
د غه راز کله چې د وی په رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
باندې درود وائی، نو الله پاک په هر یو د هغوی
باندې لس ځلی درود وائی رحمت لیږی، او د رسول الله
صلی الله علیه وسلم له پاره د دوی د اجر په شان اجر حاصلیږی
او دا څرګنده خبره ده چې الله پاک د رسول الله صلی الله علیه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

په حق کښې د دوی د دعا اجابت کوي او شک نشته چې الله تعالیٰ د دغه دعا په واسطه سره دوی ته ثواب یعنې بدله ورکوي، او کومه فائده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ته رسیږي هغه د دغه دعا په واسطه سره د الله تعالیٰ د لوري نعمت کرځي.

دُعا داعي او مَدعوّ له دواړو ته ګټه رسوي

د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه په صحیح حدیث کښې ثابته ده چې ده فرمایلي دي: داسې یو سړی نشته چې دی د خپل ورور له پاره په غیاب کښې دُعا کوي مګر دا چې الله پاک هغې له یوه فرښته مقرره وي چې هر واري دی د خپل ورور له پاره کومه دعا کوي نو د غه مقرره شوي فرښته وائي: آمین او ستا له پاره دي هم دومره وي.

په یو بل حدیث کښې را غلي دي: ‹‹ اَسْرَعُ الدعاءِ دعوة غائبٌ لغائبٍ ›› (۱) یعنې ډیره زیاته د قبول د دعا په غیاب کښې د یو چا له پاره دعا کول دي.

پس د بل له پاره په دعا غوښتلو سره داعي (دعا کوونکی) او مدعوّ له (د چا له پاره چې دعا غوښتل کیږي) دواړو

---

(۱) منذري، ذهبي، او څو نور د حدیث پوهانو د غه حدیث ضعیف بللي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته کته رسیږي اکرچې دعاکونکي په دتیه کېنې د هغه چا فتح چې دعاوس له غوښتل کیږي تیت هم وي، له دې امله مؤمن چې کله دخپل ورور په حق کېنې کومه دعاکوي نو په هغې سره هم ده ته فائده حاصلیږي او هم پر ي هغه چاته فائده رسیږي چې دعاورله غوښتل کیږي۔

پس چاچې بل ته وویل: زما له پاره دعاوکړه او په سره یې خپل ځان او دعاکونکي دواړو ته کته رسول مقصدوي، نو دې او هغه مسلمان ورور یې دواړه د نیکۍ او تقوی په برخه کېنې د یو بل مرستیالان وګرځیدل ځکه ده خپل دعاکونکي ورور د مطلوب په لوري هڅاوه او د هغه څه تر سره کولو ته یې متوجه که چې د دواړو له پاره پکېنې فائده او کته ده۔

پس غوښتونکي په دعا سره د داسې فعل چې دواړو ته پکېنې فائده وي د هغه چا په شان دي چې بل ته په نیکۍ او تقوی سره امر کوي چې بیا مامور ته د دغه عمل په انجامولو سره هم ثواب رسیږي او آمرته هم د ثواب په اندازه ثواب حاصلیږي ځکه چې دغه مامور یې دې نیک عمل ته رابللی دی؛ او بالخصوص د هغو دعاگانو په برخه کېنې لکه چې الله تعالی فرمایلي دي بنده مامور کړی شوی دی: (وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ) (۱)

---

(۱) سورة محمد: ۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او بخښنه اوغواړه د ګناه هیلی او د پاره د مؤمنانو سړیو او مؤمناتو ښځو په دې کښی الله پاک په استغفار سره امر کړی دی او بیا یې فرمایلی دی:

وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَّلَمُوْٓا اَنْفُسَهُمْ جَآءُوْكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُوْلُ لَوَجَدُوا اللّٰهَ تَوَّابًا رَّحِيْمًا

(۱) - ترجمه: او که چیری دا ړله کوم وخت چی ظلم وکړه دوی په ځانو نو خپلو داغلی وی تا ته پس بخښنه غوښتی وی دوی له الله څخه او بخښنه غوښتی وی پیغمبر د دوی له پاره نو خامخا به موندلی وو دوی الله تعالی لره ښه قبلونکی د توبې ډیر رحم والا.

په دې آیت کښی الله پاک دعا مو خلقو دا ستغفار او د دوی په حق کښی یې د رسول الله صلی الله علیه وسلم دا ستغفار دواړو ذکر کړی دی، او په هغه بل آیت کښی رسول الله صلی الله علیه وسلم ته د دعا امر شوی دی چی دعا د مؤمنانو سړیو.

او مؤمناتو ښځو له پاره بخښنه وغواړی ولی دا خبره دیاوړی وړ ده چی الله پاک مخلوق ته د دعا امر نه دی کړی چی دوی د دغه مخلوق له پاره د دا سی شی سوال وکړی چی الله پاک مخلوق ته په هغی سره د سوال کولو امر نه وی کړی بلکښی الله پاک چی بنده ته د کوم شی امر کړی دی هغه فعل دی او که ترک دی تعمیلول یې د الله تعالی عبادت او طاعت دی

---

(۱) سورة النساء: ع ۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د قابل په حق کښې دا صلاح، سعادت او دغه راز الله تعالی ته د نزدی کت وسیله او سبب دی۔

پس کله چې دی د غه فعل ترسره کړی نو د الله پاك دلوړی دلوی احسان او انعام (پیر زونی) مستحق وګرځی او د ټولو نه ستر احسان چې الله پاك په بندګانو باندی دهغې پیرزوینه کړی دګه هغه د ایمان د قبلولو په برخه کښې ورته هدایت او توفیق ورکول دی چې د غه ایمان د قول او عمل څخه عبارت دی او د طاعتونو او نیکیو په کولو سره زیات والی مومی، نو هر کله چې بنده د خیر کار (نیك عمل وکړی)، نو په ایمان کښې یی زیاد ترا شی او دا هغه حقیقی انعام دی دکوم یادونه چې د الله تعالی په دې مبارك قول کښې شوی ده:-

(صِرَاطَ الَّذِيْنَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ -) (١)

ترجمه: (لاره) د هغو کسانو چې تا انعام کړی دی په هغوی باندې۔ او دا رنګه د الله تعالی په دی قول کښې یادونه شوی ده:

(وَمَنْ يُّطِعِ اللّٰهَ وَالرَّسُوْلَ فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِيْنَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ) - (٢)

ترجمه: او هر څوك چې د الله او د الله د رسول ومنی نو دغه کسان به (په جنت کښې) د هغو کسانو سره وی چې

---

(١) فاتحه: ٧ (٢) نساء: ٦٩

(c) ketabton.com: The Digital Library

انعام کړي دی الله پرهغوی باندی.

اما داخبره چی د دنیا نعمتونه پرته له دین څخه نعمتونه دی او که نه دی، په دیکښی زمونږ د مسلك د علماوو او نورو علماوو د وه مشهور قوله دی چی تحقیق له مخی د نیوی نعمتونه من وجه نعمتونه بلل کیږی اګرچی من وجه تامه نعمتونه نه شمیرل کیږی.

ولی دینی نعمتونه کوم چی حصول یی په کار دی دا هغه څه دی چی الله پاك یی په کولو سره امر کړی دی او د واجبو او مستحبو څخه عبارت دی، پس دا د خیر هغه امور دی چی طلب یی د مسلمانو په اتفاق سره ضروری خبره ده، او د اهل السنة والجماعة په نزد باندی اصلی او حقیقی نعمت دی، ځکه د دوی په نزد باندی الله هغه ذات دی چی بنده ته یی نعمت د نیك عمل په ترسره کولو سره حاصلیږی.

په دی ځای کښی مقصد دادی چی الله پاك مخلوق ته لا د الله څخه د مخلوق په بره کښی اصول د هغه څه په باره کښی د سوال کولو امر کړی دی چی په هغی کښی د مخلوق له پاره خیر او فائده وی چی هغه یا واجب دی یا مستحب دی ځکه چی الله تعالی مخلوق څخه د دینه پرته بل څه نه غواړی، پس بل چا ته یه څنګه اختیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړې چې له دغه څخه دي د دینه (واجبو او مستحبو نه) په غیر بل څه وغوښتل شي! بلکښې الله تعالی په بنده د ضرورت نه پغیر د بنده څخه د مال غوښتل هم حرام او ممنوع کړځولی دی.

اوس په دې لړکښې د دعا غوښتونکی نیت ته کتل پکار دي چې نیت یې څنګه دی. که مقصد یې په دعا سره مامور بالدعاء (دعا کونکی) ته او یادځان او دعا کونکی دواړو له پاره فائده رسول وي، نو په دې سره د دعا غوښتونکی ته ثواب حاصلیږي، او که چیرته یوازې خپل مطلب حاصلول یې مقصد وي له دې چې مامور بالدعاء (دعا کونکی) ته یې څه ورسیږي، نو دا یوازې د ده د نفس تقاضا پوره کول دي او بس.

په دغه ډول سوال کولو سره الله پاک بیخي امر نه کوي، بلکښې د دغه راز سوال څخه یې نهي کړې ده ځکه چې دا د مخلوق په حق کښې داسې یو سوال دی چې د چا له پاره پکښې د مصلحت او ګټې د سولو کوم قصد نه دی شوی، او حال دا چې الله پاک مونږ ته امر کوي چې ده ته راجع شو، بنده ګي یې وکړو او د بندګانو سره یې په نیکۍ او احسانا تو کولو سره مشغول او وسو.

په دغه ډول سوال کښې د دعو مقاصد وڅخه د یو قصد هم نه دی شوی نه پکښې الله تعالی ته د راجع کیدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعا او صلوٰة قصد شوی دی او نه پکښې مخلوق سره احسان کول، لکه زکوٰة اداکول شو په نظر کښې نیول شوی دی.

اګرچې بنده د دغه ډول سوال په کولو سره ګنهګار نه کیږی اما بیا هم مامور به، او ما یوذن له نه دی، یعنی هغه شی چې بنده ته یې د کولو امر شوی دی، او هغه شی چې بنده ته پکښې صرف اجازه حاصله ده یو شان نه دی بلکښې د واړه په منځ کښې یو د بل سره توفیر او فرق لري.

د مثال په توګه استرقاء، یا دم اچولو غوښتنه شوه، ځکه دغه کار اګرچې جائز دی خو بیا هم رسول الله صلی الله علیه وسلم په یو حدیث کښې فرمایلي دی: آو یا زره کسان داسې دی چې بې له حساب څخه به جنت ته داخلیږی او دا هغه خوک دی چې استرقاء یعنی د رقیې او دم طلب نه کوی، مقصد دا دی چې، د دې د ضرورت په وخت کښې د رقیې د طلب څخه کوم چې صرف ما یوذن له فیه دی او د رخصت په درجه کښې قرار لري د وسیلې په توګه استفاده نه کوی بلکښې د توکل څخه کوم چې اعلی او لوړه درجه مقام لري کار اخلی.

د شیخ الاسلام ابن تیمیه رح وایي: د دې مسئلی په هکله ما بل ځای کښې په تفصیل سره بحث کړی دی او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی ځای کښې مقصد دا دی چې هر څوك د الله او د الله د مخلوق ترمنځ داسې واسطې ثابته وي لکه څرنګه چې د مجازي پاچایانو او رعیت ترمنځ وجود لري، نو هغه د دغه عقیدې په لرلو سره د اسلام څخه خارجیږي او مشرك ګرځي، ځکه دا د هغو مشرکانو عقائدو چاچې د بتانو عبادت او بندګي کوله او ویل به یې:

دا (بتان) د انبیاؤ او نیکانو بندګانو تصاویر او شکلونه دي او الله ته د تقرب حاصلولو له پاره زمونږ وسیلې دي!

همدا رنګه دا هغه ډول شرك دی چې الله تعالی د هغې په وجه په نصرانیانو باندې رد کړی دی او فرمایلي یې دي:

((اتَّخَذُوٓا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَآ أُمِرُوٓا إِلَّا لِيَعْبُدُوٓا إِلَٰهًا وَاحِدًا لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَٰنَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ)) (۱)

ترجمه: اختیارمند جوړ کړي دي، دوی ملایان او پیران خپل دا حکامو (د حلالو او حرامو) په غیر د الله تعالی نه، او مسیح ځوی د مریم او حکم نه ؤ شوی دوی ته مګر دې خبرې چې بندګي دې وکړي د وی خاص د معبود کار یو، نشته دی لائق او حقدار د بندګۍ په غیر له ده نه، پاك دی الله تعالی د هغې نه چې دوی یې و د سره شریك ګرځوي.

---

(۱) سورة التوبة: ۳۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز دالله تعالی څخه په مستقیمه توګه دسوال

کولو په برخه کښی الهی فرمان داسی راغلی دی :

(وَاِذَا سَاَلَكَ عِبَادِىْ عَنِّىْ فَاِنِّىْ قَرِيْبٌ ط اُجِيْبُ
دَعْوَةَ الدَّاعِ اِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيْبُوْا لِىْ وَلْيُؤْمِنُوْا
بِىْ لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُوْنَ .) (۱)

ترجمه: او هر کله چی پوښتنه وکړی له تا څخه بندګان

زما له حال زما څخه نو بیشکه زه نژدی یم قبلوم د عاد دعا

کوونکی کوم وخت چی وغواړی له ما څخه پس و د منی حکمونه

زما او ایمان دی راوړی پر ما ریقین دی وکړی په قبول

د دعا سره) بنایی چی د دی په سبب لاره محکم پالی شی -

همدا رنګه الله تعالی فرمایلی دی .

(فَاِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ وَاِلٰى رَبِّكَ فَارْغَبْ - (۲)

ترجمه: پس کله چی فارغ شی (د تبلیغ یا لمانځه څخه) نو

ځان ستړی کوه (په عبادت یا دعاء کښی) او خپل رب ته رغبت

او زاری کوه -

همدا رنګه الله تعالی فرمایی : (وَاِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ
فِى الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُوْنَ اِلَّآ اِيَّاهُ) (۳)

ترجمه: او کله چی تکلیف ورسیږی تاسوته په دریاب

کښی نو هیر شی ستاسو نه هغه څوک چی تاسو یی په حاجتو

کښی په غیر دالله تعالی نه را بولئ - او همدا رنګه الله پاک

(۱) بقره : ۱۸۶ (۲) الم نشرح : ۷-۸ (۳) الاسراء آیت : ۶۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلي دي:

(اَمَّنْ یُّجِیْبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ وَ یَکْشِفُ السُّوْٓءَ وَیَجْعَلُکُمْ خُلَفَآءَ الْاَرْضِ)-(۱)

ترجمه: بلکېنې هغه څوک (غوره دی) چې قبلوي سوال د عاجز (بېکس او ناقرار) کله چې وبولي دغه مضطر هغه ته او لرې کوي سختي او ګرځوي الله تاسو لره خلیفه ګان په ځمکه کښې.

دغه راز الله تعالی فرمایلي دي:

یَسْئَلُهٗ مَنْ فِی السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ کُلَّ یَوْمٍ هُوَ شَأْنٍ) (۲)

ترجمه: سوال کوي د الله تعالی څخه هر هغه څوک چې په آسمانونو او ځمکه کښې دي هره ورځ الله په یو بل شان کښې دی.

په الله باندې توکل او یوازې د الله تعالی څخه وېره او امید سائل د توحید څخه عبارت دي

شک نشته چې الله پاک د خپل مبارک کتاب په ذریعه سره هم د شرک جرړې قطع کړې دي او هم یې په دغه کتاب کښې د توحید د دغه ډول پوره وضاحت او بیان کړی دی. او د په دې خاطر چې هیڅ یو کس د الله تعالی څخه پرته په بل

---

(۱) نمل: ۶۲ - (۲) رحمن: ۲۹ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیڅ چا باندی ئې توکل وکړی، نه ترینه امید وساتی او نه ترینه ویریږی، الله تعالیٰ په دی هکله داسی فرمایلی دی:

(فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا بِاٰيٰتِي ثَمَنًا قَلِيلًا ط) (١)

ترجمه: پس مه ویریږئ تاسو د خلقونه او ویریږئ له ما څخه او مه اخلئ څما په ایاتونو باندی بدله لږه (دنیا)

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلی دی:

(اِنَّمَا ذٰلِكُمُ الشَّيْطٰنُ يُخَوِّفُ اَوْلِيَآءَهٗ). یعنی دغه جاسوس یقیناچی شیطان دی تاسی د خپلو ملګرو څخه ویره وی. (فَلَا تَخَافُوْهُمْ وَخَافُوْنِ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ) (٢)

پس مه ویریږئ له هغوی نه، او له ما نه ویریږئ که چیری یئ تاسی مؤمنان. یا څکه چی تاسو مؤمنان یئ.

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایی:

(اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ قِيْلَ لَهُمْ كُفُّوْٓا اَيْدِيَكُمْ وَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ ج فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ اِذَا فَرِيْقٌ مِّنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللّٰهِ اَوْ اَشَدَّ خَشْيَةً) - (٣)

ترجمه: آیا نه دی کتلی تا (نه دی رسیدلی تا ته حال د) هغو کسانو چی وو ویلی شو دوی ته: بند کړی تاسو لاسونه خپل او قایم کړی یعنی سم اداکوئ لمونځ او ورکوئ تاسی زکوة

(١) مائده: ۴۴ - (٢) آل عمران: ١٧٥ - (٣) النساء: ٧٧

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوکله چې فرض کړي شو په دوی باندې جنګ، په دی وخت کښې
یوه پوله له دوی نه ویریږي له د خلقونه په شان د ویرې
د دوی د الله نه، بلکښې ډیرزیات د ویرې له د دنه ـ

دغه رسول الله پاک فرمایلی دی ـ

(إنَّمَا يَعْمُرُ مَسَٰجِدَ ٱللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ وَأَقَامَ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَى ٱلزَّكَوٰةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا ٱللَّهَ)ـ (١)

ترجمه: بیشکه چې آبادوی مساجد یعنې جوماتونه د الله تعالی هغه څوک چې ایمان یې راوړی دی په الله او په ورځ آخرت او سمویې اداء کړی دی لمونځ او ورکړی یې دی زکوة او نه دی ویرې د لی مګر د الله نه یعنې په غیر د الله څخه د بل چانه نه دی ویریدلی ـ

پس دا خبره څرګندوه شوه چې اطاعت د الله او دا لله د رسول د ذارو کیږي، او دیره به یوا ځې د یو الله څخه کیدای شی ـ

همدارنګه الله تعالی فرمایلی دی :

(وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا۟ مَآ ءَاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ وَقَالُوا۟ حَسْبُنَا ٱللَّهُ سَيُؤْتِينَا ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ وَرَسُولُهُۥٓ إِنَّآ إِلَى ٱللَّهِ رَٰغِبُونَ)ـ (٢) ـ

ترجمه: او که دوی خوشحاله شوی وای په هغه څه

---

(١) التوبة: ١٨ (٢) التوبة: ٥٩

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ورکړي ؤ د دی ته الله تعالیٰ او رسول د هغه، او دوی ویلي وای چې کافي (بس) دی مونږ لره الله تعالیٰ زر دی چې را به کړي مونږ ته الله تعالیٰ د فضل خپل نه او رسول د د غه الله (له بل غنیمته) .

او د الله تعالیٰ د دی قول نظیر د الله پاک د غه مبارک قول دی چې فرمایي :

(اَلَّذِيْنَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ اِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوْا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ اِيْمَانًا وَّ قَالُوْا حَسْبُنَا اللّٰهُ وَ نِعْمَ الْوَكِيْلُ.) (۱)

ترجمه: دا هغه کسان دی چې وویلي دوی ته خلقو (جاسوس) یقینا خلقو یعنی کافرانو را ټول کړي دی ستاسی د مقابلې له پاره ډیر لښکرونو د یریږئ له دوینه پس دغه ویرو لولانو یات کړ ایمان د دوی، او دویل دوی: بس دی مونږ لره الله تعالیٰ او دی ښه کارساز دی.

رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل امت ته د توحید دغه قسم په کامله توګه ثابت او روښانه که او د شرک ټول اسباب یې په خپل امت کښې محوه او نابود کړل او دا له دی امله چې دغه ډول توحید زمونږ د دی قول تثبیتونکی دی چې وایو .

(لا اله الا الله) نشته دی لائق د بندګی او عبادت

---

(۱) آل عمران: ۱۷۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مګر يو الله دی يعنې د الله پاک نه په غير بل څوک د عبادت او بندګۍ ورنه دی، ځکه (الله) هغه ذات دی چې زړونه ورته په کمال محبت، تعظيم، درنښت، احترام، اميد او خوف سره تسکين له پاره پناه وروړی -

رسول الله صلی الله عليه وسلم په دی برخه کښې ښت زيات تاکيد وکړ او حتی چې خپلو امتيانو ته يې وفرمايل: (لا تقولوا ما شاء الله و ما شاء محمد) يعنې داسې مه وايئ که د الله خوښه وی او د محمد ﷺ خوښه دی بلکښې داسې وو وايئ: ما شاء الله ثم شاء محمد) که د الله خوښه وی او بيا د محمد ﷺ خوښه وی.

يو ځل يو سړی رسول الله صلی الله عليه وسلم ته وويل: که د الله خوښه يې او ستا خوښه يې، رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل: (اجعلتنی لله ندا) آيا زه دی لله شريک وګرځولم؟ داسې ووايه: (ماشاء الله وحده) که دی يو الله خوښه وی. (۱)

---

(۱) په اوسني وخت کښې د ډيرو زياتو خلقو د خولو څخه په ناپوهئ سره دغه ډول ناروا اقوال زيات راووځی او بيا خصوصاً په هغه وخت کښې چې تملق او غوړه مالی ورسره مل شی نو د ګډا خاوندانو او هغو کسانو ته چې ورته په مادی لحاظ سره اړتيا لری په خطاب کښې وايی: خدای او ته په دا کار کوی، په خدای او تا باندې دا کار شو، که د خدای او ستا خوښه وی، نو دا کار کيږی، په خدای (پاتې ص ۷۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی:
څوک چې لو ړه قسم کوی نو هغه دی په الله سره قسم یاد کړی او یا دا چې چُپ د وسی. همدا رنګه یې فرمایلی دی: چا چې د الله پاک نه په غیر په بل څه باندی لو ړه وکړه نو هغه د شرک مرتکب وګرځید یعنی د الله پاک سره یې شریک پیدا کړو -

د غه ډول رسول الله صلی الله علیه وسلم ابن عباس ته رضی الله عنه ته و فرمایل: کله چې سوال کوی نو د الله نه یې او کله چې د مرستې غوښتنه کوی نو د الله څخه مرسته غواړه او وچ شوی دی قلم، یعنی فارغ شوی دی د هغه څه د لیکنی څخه چې څخګینی دی را تلونکی دی، او ته و رسره څخګیږی یعنی کوم شی چې تا ته د ر سیږی هغه مقدر شوی دی، که ټول خلق تا ته د نفع رسولو کوښښونه وکړی تا ته به نشی رسولی مګر هغه شی چې الله پاک ستا د فائدی له پاره لیکلی وی، او که چیر ته ټول خلق د دی خبری کوښښ وکړی چې تا ته نقصان او زیان در و رسوی نو تا ته نقصان نه شی د ر رسولی مګر هغه شی چې الله پاک ستا د ضرر له پاره لیکلی وی -

---

(پاڼ منلی) او تا باندی مې سپارلی دی، خدای او تا ته مې سپارلی دی. د د غه حدیث له مخې دغه ډول اقوال شرعاً نا روا دی ځان ساتنه و رنه ضروری ده - (د ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غه ډول رسول کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:
زما د توصیف په برخه کښې د ومره افراط مه کوی
لکه څومره چې نصرانیانو د عیسی بن مریم په برخه
کښې کړی ؤ، بیشکه زه بنده یم ما ته د الله بنده او
د هغه رسول و ووایئ. همدا رنګه یې فرمایلي دي:
الله! ته زما قبر بُت و نه ګرځوې چې عبادت یې شروع شي
د غه ډول رسول الله فرمایلي دي: زما په قبر
باندې اختر (خوشالي او میله) مه جوړ وئ، پر ما باندې
درود اووایئ، بیشکه ستاسې درود د هر ځای کښې چې
یاستې ما ته را رسیږي.
همداغه ډول رسول الله صلی الله علیه وَسَلم د خپل
مرض په حالت کښې و فرمایل: په یهودو او نصاراؤ دې
د الله لعنت وي د دې د خپلو انبیاوو د قبرو نو څخه
مساجد جوړ کړی ؤ- ده خپل امت د هغه ډول افعالو
او مراسمو د اجراکولو څخه ویرولو کوم چې د یهودانو
او نصرانیانو له خوا په دې برخه کښې منځ ته راغلي ؤ.
اُمّ المؤمنین عائشه رضی الله عنها وایي:
که دا ویره نه وای چې خلق به بیا د رسول الله صلی
الله علیه وسلم د قبر نه مسجد جوړ کړی نو حتماً به یې قبر
مکشوف یعنی ښکاره وای او کوم حائل یا پرده به یې
نه لرلی، لیکن دا بد کار دی چې قبر یې ښکاره شي او مسجد

تر ینه جوړ شي.(۱) «شیخ وایي» دا یو وسیع باب دی چې
زښت زیات دلائل پکښې وجود لري. (۲)

---

(۱) لکه چې په فتح الباري کښې ذکر دی مراد په دې سره د کور څخه د باندې دفن کیدل دي.

(۲) ټول هغه احادیث چې معنایې مخکښې ذکر شوه د سند په لحاظ سره جید او کره دي.

(په روستنۍ حدیث کښې چې رسول الله صلی الله علیه وسلم په یهودو او نصاراؤ باندې لعنت ویلی دی سبب یې وساله دا په ګوته کړی دی چې دوی د خپلو انبیاؤ د قبرونو څخه مساجد جوړ کړي وُ، او بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل صحابه او امتیان په دې برخه کښې د هغه ډول افعالو ابجا د منعو څخه ویرول کوم چې هغوی د خپل ځانه ایجاد کړي وُ، بناءً اوس په دې باندې ځان پوهول په کار دی چې د (اتّخَذُوا قُبُورَ انبیائِهِم مَسَاجِدَ) چې معنایې دا ده، دوی د خپلو انبیاؤ د قبرونو څخه مساجد جوړ کړي وُ، څه مقصد کیدی شي؟ -

شیخ محمد ناصر الدین البانی د دغه (اتخاذ) یا مسجد جوړولو په باره کښې په (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد) نومې خپل تصنیف کښې مفصل او په زړه پورې بحث کړی دی او د موضوع په اړه یې بوزیات شمیر احادیث په مختلفو روایاتو او عباراتو سره رانقل کړي دي او بیایې د غــــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(اتخاذ) دعلماؤ او محدثینو د اقوالو په رڼا کښې په دری ډوله داسی معنا کړی دی :

۱ - په قبرونو باندې لمونځ کول یعنی په قبرونو باندې سجده ایښودل -

۲ - قبرونو ته سجده کول او په لمانځه او دعا کښې ورته مخامخ کیدل -

۳ - په قبرونو باندې جوماتونه (مسجدونه) جوړول او پکښې د لمانځه د آداء کولو قصد او اراده -

شیخ البانی دا هم لیکلی دی چې امام شافعی (رح) ویلی دی چې حدیث د غو دری واړو معناګانو ته شامل دی -

د دغه رسالې د ښاغلی په نظر چې د دغه دریواړو معناګانو څخه هره یوه واضحتل شی په اوسنی وخت کښې د هرې یوې له پاره مصداق وجود لري ځکه داسې جوماتونه وجود لري چې په مقبرو کښې په قبرونو باندې د پاسه آباد شوی دی ، او خلك پکښې لمونځ ادا کوی -

د غه راز ډیر جوماتونه دی چې په ادیرو کښې او د نورو ځایونو کښې د قبرونو په منځ او یا څوا و شاکښې جوړ شوی دی ، او دغه ډول په ځینو مسجدونو کښې د بعضو پیرانو ، اخوندانو او ملا امامانو مړی د ځینو خپل غرضونو اشخاصو له خوا د فن کیږی چې اکثره یې په لمانځه او دعا کښې د قبلې په لوری مخې ته واقع کیږی -

(c) ketabton.com: The Digital Library

دارنګه په مقبرو، دمزارونو او په اصطلاح زیارتونو کښې سجده او انحناء او د قبرونو ښکلول او هم کول د قبرپرستو او زیارت پرستو له خوا یوه عادي مسئله ګرځیدلې ده. په دې هکله دې د زیات تفصیل له پاره د شیخ البانی کتاب (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد) ته مراجعه وشي.

الله پاک دې مونږ ټولو مسلمانانو ته د سمې لارې هدایت وکړي، او د هر ډول شرک او ناروا اعمالو څخه مو دې په امان کښې وساتي).

(ژباړن)

هغه اسباب چې الله پیدا کړي دي انکارترې نشي کیدای

مؤمن سړی له دې چې په دې باندې علم لري چې الله پاک د هر شي پالونکی او مالک دی، خو د دې سره سره دې د هغو اسبابو څخه چې الله تعالی پیدا کړي دي انکار نکړي.

د مثال په توګه (الله ج) د نباتاتو د راټوکولو او زرغونولو له پاره لکه چې فرمایي باران یې سبب ګرځولی دی -

(وَمَا أَنْزَلَ اللهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ) (۱)

---

(۱) بقره: ۱۶۴ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او په هغه څه کښې چې راوړلي دي الله تعالیٰ د آسمان له طرفه له اوبو ځنې نو ژوندی کړي ئې ځمکه په هغوا وبو سره ځمکه پس د مرګ والي د هغې نه او خپاره کړي يې دي په دې ځمکه کښې له هر قسمه ژندي سريعنې خوځېدونکي څيزونه.

دغه راز لمر او سپوږمۍ د هغه شيانو له پاره اسباب ګرځولي دي د کوم وجود چې د دغو دواړو يعنې لمر او سپوږمۍ پورې اړه لري.

دغه ډول يې دعا او شفاعت په هغه څه کښې چې په دعا او سفارش سره حاصلېږي اسباب ګرځولي دي.

د مثال په توګه په مړي باندې د مسلمانانو له خوا د جنازې د لمونځ ادا کول شول، ځکه د جنازې لمونځ د هغوا سبا بو د جمله څخه دي چې الله پاک د هغې په توسه سره پر مړي باندې رحم کوي او په دغه مړي باندې د جنازې د لمانځه ادا کونکو ته ثواب ورکوي.

اما په اسبابو کښې دې ته کو ته متوجه کېدل په کار دي چې بو دا چې د مقصد د حصول له پاره په خاص ډول سره کوم ځانګړي سبب په پام کښې ونه نيول شي بلکښې د دغه سبب په څنګ کښې د نورو اسبابو څخه هم استفاده کول ضروري دي او د دې سره سره د مطلوب د لاس ته راوړلو په لاره کښې ځنې خنډونه هم وي چې د هغې لرې کول هم ضروري

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي نو که چیرته اسباب بشپړه نه شي او خندان له منځه لاړ نشي مقصد نه حاصلیږي ، او الله (ج) چې پاك او منزه دی هغه څه لره چې خوښه یې وي هغه پیدا او شته کاندي اگرچې د خلقو خوښه نه وي ، او کوم شی چې د خلقو خوښې وي نو د هغې وجود هله ممکن گرځي چې الله پاك يې د پیدا کیدو اراده وکړي .

دوېیم دا چې دیو شي په سببیت باندې عقیده ساتل بې له دې چې په سببیت باندې علم ولري ، ممنوع امر دی ، پس هغه څوك چې دیو داسې شي سببیت ثابته وي چې یا ور باندې علم نه لري او یا هغه د شریعت مخالف وي هغه په باطله لاره روان دی ، لکه هغه شخص چې د نذر متعلق په دې گمان اوسي چې نذر د مصیبتو نو د مخ نیوی او د نعمتونو د حصول په برخه کښې یو سبب دی ، ځکه په صحیحین کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابته ده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د نذر د منلو څخه منع کړې ده او فرمایلي یې دي : نذر منونکی د نذر په اداکولو سره کوم غوره عمل نه ترسره کوي بلکښې نذر صرف د بخیل د لاسه د مال د خروج او وتلو یوه لاره ده .

دریم دا چې دیني اعمال کوم چې مشروع نه وي د اسبابو د جملې څخه نه حسابیږي ، ځکه چې مبني د عبادا تو توقیفي ده ، یعنې د شارع څخه د سمع او نقل پورې اړه لري پس انسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

له پاره دا جائز نه دی چې دی دالله پاک سره شریک مقرر کړی، او دالله تعالیٰ څخه په غیر بل چاته دا مدد شه ووائي راوبې بلي او عبادت يې ور له پيل کړي، اګرچې دی په دی ګمان اوسی چې د غير الله بلنه ددی له پاره د څښتن مقاصدو د لاس ته راوړلو په برخه کښې سبب جوړي دای شي. له همدی امله هغه طريقې چې د شريعت مخالفې او بدعت دی د الله تعالیٰ د عبادت په برخه کښې وربانديٰ دانسان له پاره عمل ترسره کول اګرچې دی پری د شريعت ګمان هم کوی، ممنوع او ناروادی.

دا خبره هم په پام کښې نيول په کار دی چې کله کله دانسان سره د څښتن مقاصد و په لاس ته راوړلو کښې هغه وخت چې دی د الله تعالیٰ سره شريک مقرر کاندی شيطان مرسته کوی، او کله کله دانسان څنې حاجتونه د کفر فسق، او عصيان په وجه سره حاصليږی خود دی له پاره د دغو اعمالو انجامول حرام او ناروا دی ځکه کوم فساد چې د دغه افعالو په ارتکاب سره منځ ته راځی هغه ډيرلوی دی په نسبت سره هغه مصلحت ته چې د دغو ناروا اعمالو په انجامولو سره منځ ته راځی.

او دا ځکه چې د رسول الله صلی الله عليه وسلم د بعثت مقصد د مصالح تحصيل او تکميل او د مفاسد و تقليل، او له منځه وړل دی پس الله پاک چې په کوم شی سره امر کړی دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د هغې د قائدې او کتنې د سولو اړخ راجع او نهایت متصور دی او د کومرشي څخه چې یې منع کړې د ده نو په هغې کښې د فساد د منځ ته راتلو جانب راجع او زیات متصور دی -

دا یو څو جملې دي چې زښت زیات بسط او تفصیل لري، خو دا چې په دغو محدودو پاڼو کښې نه ځائیږي نو په لنډه ول سره ور باندې رڼا واچول شوه

والله اعلم

وصلی الله تعالی علی خیر خلقه محمد وعلی آله واصحابه اجمعین ط

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library